

Rikoslakiin ilmaliikennesabotaasia koskevat säännökset

Lain tarkoituksena on rikoslain täydentäminen ilma-liikennesabotaasia koskevilla säännöksillä niin, että Suomi voi liittyä siviili-ilmailuun kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yhteissopimukseen.

Laissa säädetään rangaistavaksi mm. perättömän tiedon antaminen siitä, että ilma-alukseen on sijoitettu räjähteitä.

(he 50/73 ja vm 5/73)

Laki oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa

Lain tarkoituksena on järjestää huoneenvuokrasuhteisiin liittyvä oikeuskäsittely yleisestä oikeuskäsittelystä poikkeavaksi sellaisilla paikkakunnilla, joissa huoneenvuokrasuhteita esiintyy huomattavan paljon. Tämän mukaisesti voidaan yleiseen alioikeuteen asettaa erityinen osasto käsittelemään mainittuja riita-asioita. Tällaista osastoa kutsutaan asunto-oikeudeksi. Muualla maassa edellä mainitut asiat käsittelee edelleen yleinen alioikeus.

Asunto-oikeuteen kuuluu puheenjohtaja sekä kaksi jäsentä jokaisesta asianomaiseen tuomiopiiriin kuuluvasta kunnasta esillä olevista asioista riippuen. Vallitsevan vuokratason ja asuntotilanteen tuntemuksen takaamiseksi tulee asunto-oikeudessa olla yksi vuokralaispiirejä ja yksi vuokranantaja-piireja edustava henkilö.

Menettely asunto-oikeudessa on pyritty muodostamaan mahdollisimman joustavaksi, nopeaksi ja asianomaisille huokeaksi. Muun muassa asian vireillepanoa, haasteen tiedoksisaattamista

sekä itse käsittelyä koskevat säännökset on laadittu tätä silmälläpitäen.

Laki liittyy ns. valtalain hyväksymisen yhteydessä tehtyyn päätökseen, jonka mukaan hallituksen tarkoituksena on vuoden 1973 loppuun mennessä aikaansaada nykyisen huoneenvuokrasäännöstelyn korvaava menettely. Tämän päätöksen toteuttamisessa asunto-oikeuksilla on keskeinen merkitys.

(he 42/73 ja vm 6/73)

Syysistuntokaudella edellä mainittua oikeudenkäynnistä huoneenvuokra-asioissa annettua lakia muutettiin siten, että uusien asunto-oikeuksien asettaminen alioikeuksiin on mahdollista vastaisuudessa asetuksella. Muutos on tärkeä sen vuoksi, että huoneenvuokra-asioiden lukumäärä tulee vuokriensääntelyjärjestelmän myötä voimakkaasti kasvamaan. Samassa yhteydessä täydennettiin kyseessä olevaa lakia asunto-oikeuksien toimintaedellytysten parantamiseksi.

(he 229/73 ja vm 13/73)

Huoneenvuokralain muutos

Huoneenvuokralakiin hyväksytyjen muutosten tarkoituksena on luoda huoneenvuokrasäännöstelyn korvaava järjestelmä valtalain säätämisen yhteydessä sovitulla tavalla. Tarkoituksena on samalla koota vuokran määräytymistä koskevat säännökset huoneenvuokralakiin.

Huoneenvuokrien tasoa ja muidenkin huoneenvuokrasuhteisiin liittyvien asioiden käsittelemistä varten on marraskuun lopussa asetettu vuokraneuvosto. Tähän neuvoa-antavaan toimielimeen kuuluvat viranomaisten lisäksi vuokralaisten ja vuokranantajien

sekä työmarkkinajärjestöjen edustajat.

Lain muutoksen mukaan valtioneuvoston tulee antaa yleisohjeita asuinhuoneistojen vuokrasta sekä vuokrakorotusten enimmäismääristä. Yleisohjeita on periaatteessa kahdenlaisia. Ainakin kerran vuodessa valtioneuvoston tulee todeta, onko kiinteistökustannukset huomioon ottaen perusteltua aihetta vuokrien korottamiseen sekä antaa yleisohje korotusten enimmäismääristä ja ajankohdasta. Lisäksi valtioneuvosto voi antaa yleisohjeita myös asuinhuoneistojen vuokrien kohtuullisesta tasosta. Tämä puolestaan edellyttää kiinteistökustannuksia koskevan tilastointijärjestelmän ja tutkimuksen kehittämistä.

Lain muutoksella pyritään siihen, että vuokralaisen ja vuokranantajan kesken voitaisiin neuvotella, kun halutaan vuokraa korottaa tai huoneenvuokrasopimusta muuttaa. Vuokraa ei kuitenkaan voida sopia suuremmaksi kuin valtioneuvoston yleisohje sallii. Mikäli taan vuokralainen ei hyväksyisi korotusilmoitusta, asia tulee saattaa asunto-oikeuden tai asianomaisten alioikeuden tutkittavaksi. Tuomioistuimen suostumuksella vuokranantaja voisi saada oikeuden korottaa vuokraa enemmän kuin yleisohje sallii. Korotus voitaisiin luonnollisesti määrätä myös yleisohjeen määrää pienemmäksi. Sanotut yleisohjeet tulevat näin ollen voimakkaasti ohjaamaan tuomioistuinten ratkaisutoimintaa.

Vuorkaa ei vuokrasopimusta tehtäessä saa sopia perittäväksi uudelta vuokralaiselta enempää kuin edelliseltä vuokralaiselta olisi saatu periä. Tämän vuoksi uudelle vuokralaiselle on ilmoitettava edelliseltä vuokralaiselta perityn vuokran suuruus.

Sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä oltiin tyytymättömiä huoneenvuokralain muutosesitykseen erityisesti sen takia, ettei siihen porvarillisten hallituspuolueiden vastustuksen johdosta onnistuttu sisällyttämään säännöksiä huoneenvuokrasuhteita koskevasta rekisteristä. Samoin arvosteltiin sitä, ettei lain muutoksen yhteydessä parannettu vuokralaisen irtisanomisturvaa.

Valtalain hyväksymisen yhteydessä hallituksen taholta annetun ilmoituksen mukaisesti uudessa vuokrien sääntelyjärjestelmässä on asunto-oikeuksilla keskeinen merkitys. Järjestelmän toimivuus riippu siis suuresti siitä, että vuokralaiset kykenevät käyttämään hyväksi niitä oikeuksia, joita huoneenvuokralaki heille tarjoaa. Valiokuntakäsittelyssä korostettiin, että viranomaisten tulee tehokkaasti saattaa yleisön tietoon uuden järjestelmän soveltamista koskevat säännökset.

(he 235/73 ja vm 16/73)

Laki oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta

Lailla perustetaan oikeusministeriön alaisuuteen erityinen tutkimuslaitos, joka mahdollistaa nykyistä tehokkaamman ja suunnitelmallisemman oikeuspoliittisen tutkimuksen. Uuteen tutkimuslaitokseen liitetään ennestään toiminnassa ollut kriminologinen tutkimuslaitos, minkä lisäksi laitoksessa toimii yleinen tutkimusyksikkö.

Eduskuntakäsittelyssä porvarilliset ryhmät pyrkivät esityksen huonontamiseen erityisesti laitoksen henkilöstön nimittämissäännösten osalta. Lopulta asiassa päästiin sellaiseen yksimielisyyteen jolla laitoksen toimintaedellytykset kyetään turvaamaan.

(he 153/73 ja vm 12/73)

Rikosvahinkojen korvaus valtion varoista

Lain tarkoituksena on luoda järjestelmä, jonka mukaan rikoksella toiselle aiheutetusta vahingosta suoritetaan rikoksen uhriille korvaus valtion varoista. Korvausjärjestelmän käyttöön ottaminen on tärkeätä, koska käytännössä kaikkia rikoksia ei pystytä selvittämään ja koska rikoksentekijät ovat usein varattomia.

Lain mukaan korvausta suoritetaan ns. väkivaltarikosten uhreille ja heidän omaisilleen ruumiinvammasta ja muusta henkilövahingosta sekä huoltajan menetyksestä. Korvauksen enimmäismäärä nostettiin eduskuntakäsittelyssä 50 000 markasta 100 000 markkaan Sosialidemokraattisen ryhmän pitäessä tätä muutosta tarpeettomana ja lain toimeenpanoa vaarantavana.

Rikoksella aiheutettu esinevahinko korvataan valtion varoista vain, mikäli rikoksen tekijä on ns. laitoshoidokki. Kertakorvauksen enimmäismäärä nousi tämän vahinko tyyppin osalta porvarillisten ryhmien toimesta 20 000 markasta 50 000 markkaa. Kun järjestelmän arvioidaan ensimmäisinä vuosina tulevan maksamaan 1,5 milj. markkaa, vastusti Sosialidemokraattinen ryhmä valtiontaloudellisista syistä myös omaisuusvahinkojen kertakorvauksen korottamista.

Korvauksen myöntää tapaturmavirasto hakemuksen perusteella. Valtiolla on lain mukaan takautumisoikeus vahingossa vastuussa olevaa vastaan. Tästä oikeudesta valtio voi luopua mm. niissä tapauksissa jolloin perimisyrittämisestä tulisi aiheutettuun vahinkoon nähden huomattavia kustannuksia.

(he 98/73 ja vm 8/73)

2.3. Ulkoasiainvaliokunta

Kertomus suhteista ulkovaltoihin vuonna 1971

Kertomuksesta käy ilmi, että sanottuna vuonna on ulkoasiainministeriön organisaatio saatu uudistetuksi ulkoasianvaliokunnan useaan eri otteeseen lausuman toivomuksen mukaisesti. Erityistä huomiota kertomusvuonna on kiinnitetty ulkoasianhallinnon koulutustoiminnan kehittämiseen.

Kansainvälistä kehitysyhteistyötä koskevalta osalta valiokunta esitti, että kehitysavun antaminen tulisi pyrkiä toteuttamaan aiemmin vahvistetun suunnitelman mukaisesti kansantaloustemme kantokyvyn rajoissa. Valiokunnan mielestä kehitysyhteistyösuunnitelmaan tulisi sisällyttää myös eteläisen Afrikan vapautusliikkeiden humanitäärisen ja sosiaalisen toiminnan tukeminen.

SEV-sopimuksen hyväksyminen

Suomen ja Keskinäisen Taloudellisen Avun Neuvoston välillä tehdyn sopimuksen tarkoituksena on monenkeskisten taloudellisten ja tieteellis-teknisen yhteistyön kehittäminen Suomen ja SEV:n jäsenmaiden välillä.

Sopimuksen mukaisen yhteistyön toteuttamista varten perustetaan yhteistyökomissio. Sen suomalaiset edustajat nimittää tasavallan presidentti. Komissio voi tehdä suosituksia Suomelle ja SEV:n jäsenmaille yhteistyötä koskevissa kysymyksissä; päätösvaltaa sillä on sopimuksen mukaan ainoastaan järjestely- ja menettelytapa-asioissa. Hyväksytyt suositukset toteutetaan sittemmin erillisillä sopimuksilla tai muussa kulloinkin erikseen sovittavassa järjestyksessä.

Sopimus on kehys-sopimus, joka luo puitteet Suomen ja SEV-maiden yhteistoiminnan aikaisempaa tehokkaammalle toteuttamiselle. Sopimuksen käytännöllinen sisältö jää riippumaan edellä mainitun yhteistyökomission suosituksista sekä Suomen aloitteellisuudesta ja asianomaisten valtioiden kiinnostuksesta.

Sopimusta käsitellessään valiokunta kiinnitti erityistä huomiota siihen, ettei kauppavaihto sosialististen maiden kanssa viime vuosina ole lisääntynyt yhtä nopeasti kuin Suomen ulkomaan kauppa kokonaisuudessaan.

(vm 13/73)

Tullisopimus EEC:n kanssa

Eduskunnassa hyväksytyt tullisopimukset Suomen ja Euroopan Talousyhteisön (EEC) sekä toisaalta Suomen ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (CECA) kesken sisältyvät yhtenä osana Suomen kauppapoliittiseen kokonaisratkaisuun. Sopimusten tarkoituksena on ratkaista ne ongelmat, jotka kauppapolitiikassa ovat syntyneet Euroopan Yhteisöjen laajenemisen johdosta.

Suomen ja EEC:n välinen sopimus on luonteeltaan tullisopimus. Sopimukseen kuuluvien tullijärjestelyjen avulla pyritään turvaamaan teollisuutemme kilpailuedellytykset Euroopan muuttuvassa markkinapoliittisessa tilanteessa. Sopimuksella vältetään samalla se, ettei SUOMI joudu syrjittyyn asemaan Länsi-Euroopan markkinoilla tärkeimpiin kilpailijamaihimme, erityisesti Ruotsiin verrattuna.

Sopimuksen määräykset koskevat periaatteessa kaikkia teollisuustuotteita. Maatalous jää sopimuksen ulkopuolelle kuitenkin siten, että sopimukseen sisältyy lausuma pyrkimyksistä maataloustuotteiden kaupan kehittämiseen.

Tullien poistoaikataulu on sopimuksessa määritelty samaksi kuin EEC:n ja siihen liittyneiden maiden välillä kaupan vinosuuttausten välttämiseksi. Tullit poistuvat pääsääntöisesti 1.1.1977 mennessä. Lisäksi sopimus sisältää säännöksen tulliliittojen, vapaakauppa-alueiden ja rajakauppajärjestelyjen ylläpitämisestä. Tämä säännös on Suomen kannalta tärkeä erityisesti idämkäupan järjestelymme kehittämiseksi sekä EFTA-vapaakaupan säilyttämiseksi jäljellä jäävien EFTA-maiden kesken.

Sopimuksen mukaan voidaan erityisjärjestelyjä kohdistaa ns. arkoihin tuotteisiin. Tällaisiksi jäävät EEC:n taholta Suomelle tärkeän paperiteollisuuden ohella vain muutamat yksityiset tuotteet. Suomen osalta tullisuoja taas menetetään normaalin ylimenokauden aikana vain puolivalmisteilta ja eräiltä investointihyödykkeiltä. Suomen hidastuslista käsittää mm. kemikaaleja, muovituotteita, kumi- ja nahkatuotteita, tekstiili- ja vaate-teollisuuden tuotteita ja koneita. Näiden järjestelyjen tavoitteena on turvata nimenomaan työvaltaisen teollisuuden kehittymismahdollisuudet.

Pidennetyn siirtymäkauden lisäksi Suomella on mahdollisuus soveltaa tullisuoja- ja tuontikattojärjestelyjä esim., jos jonkun tuotteen tuonti aiheuttaa markkinahäiriöitä. Sopimuksessa ei yleensä ole rajoitettu suojakeinoja tiettyihin nimenomaisiin toimenpiteisiin, vaan sopimuspuoli voi itse valita tarkoituksenmukaiseksi katsomansa menettelyn mm. aluepolitiikan tai sosiaalipolitiikan alueella.

Valiokunta yhtyi mietinnössään Tasavallan Presidentin ja hallituksen esittämiin kannanottoihin, joiden mukaan ulkopoliittinen peruslinjamme ei muutu sopimusten johdosta. Lisäksi hyväksyttiin sopimusten käsittelyn yhteydessä sosialidemokraattisen ryhmän esittämä ponsi, jossa korostetaan Paasikiven-Kekkosen linjan

mukaisen ulkopoliitiikan perustavaa laatua olevaa merkitystä Suomen ulko- ja ulkomaankauppapolitiikassa. Ponnessa lausuttiin myös, että mikäli sopimuksista aiheutuu Suomen ja Neuvostoliiton väliselle yhteistyölle vahinkoa, Suomen tulee käyttää oikeuttaan sanoa irti tehdyt tullisopimukset. Ponnessa edellytetään lisäksi hallitukselta toimenpiteitä taloudellisen lainsäädännön kehittämiseksi pysyväisluontoisten ja entistä laajempien valtuuslakien pohjalta avoimempaan ulkomaankauppaan siirryttäessä.

(he 171/73 ja vm 19/73)

2.4. Valtiovarainvaliokunta

Valtion tukea Nivalan nikkelikaivokselle

Lain perusteella valtio ottaa vastatakseen Outokumpu Oy:n vuosina 1973-1975 ottamien yhteensä enintään 15 milj. markkaan nousevien lainojen koroista. Korotuki on sidottu takaisimaksumvelvollisuuteen siten, että tuotannosta syntyvä ylijäämä jaetaan puoliksi valtion ja yhtiön kesken.

(he 49/73 ja vm 13/73)

Tukea Tornion jaloterästehtaalte

Lain nojalla valtioneuvostolla on oikeus sitoutus siihen, että valtio maksaa terästehtaan rahoittamiseksi tarpeellisten enintään 225 000 000 markkaan nousevien lainojen korot kokonaisuudessaan.

Valtioneuvostolla on oikeus myös antaa valtion omavelkaisia takauksia lainojen vakuudeksi siten, että lainoja saa samanaikaisesti olla enintään 550 000 000 markkaa.

(he 67/73 ja vm 28/73)

Margariinin valmisteveron korotus

Maataloustuloratkaisun mukaisesti korotettiin pehmeän margariinin valmisteveroa 21 penniä kilolta voin ja margariinin hintasuhteen säilyttämiseksi ennellaan.

(he 99/73 ja vm 39/73)

Maataloustuotteiden tuontimaksuihin muutoksia

Muutoksen mukaan korotetaan liha- ja maitojalosteiden tuonti-

maksuja siten, että perustuotteiden tuontimaksut nostetaan voimassa olevien tavoitehintojen ja elokuun 1972 maailmanmarkkinahintojen suuruisiksi.

Samassa yhteydessä korotettiin margariinin tuontimaksua 26 penniä kilolta.

(he 100/73 ja vm 40/73)

Oman asuntoedun verotus poistettiin

Lain muutoksen mukaan luovutaan oman asuntoedun verotuksesta, jos asunnon verotusarvo ei ylitä 100 000 markkaa. Verotusarvon ylittäessä 100 000 markkaa, katsotaan veronalaiseksi asuntotuloksi 3 % verotusarvon 100 000 markkaa ylittävältä osalta.

Asuntoedun verotus jää edelleen koskemaan työsuhdeasuntoja.

Verovelvollisen omaan tai perheensä vapaa-ajan viettoon muuten kuin vakituksena käyttämän asunnon asuntotuloksi luetaan 3 % asunnon koko verotusarvosta. Jos asunto on käytössä vain osan vuotta, lasketaan asuntoetu vain käyttöä vastaavilta täysiltä kuukausilta.

Asuinkiinteistöön kodistuvat korot voidaan lain muutoksen jälkeen vähentää verovelvollisen kotikunnassa veronalaisten tulojen yhteismäärästä. Tähän asti mainittu vähennys on voitu tehdä vain asianomaisen kiinteistön tuloista.

Asuntotuloon kohdistuvat menot eivät sitä vastoin ole verotuksessa vähennyskelpoisia korko- tms. menoja lukuunottamatta.

Käsitellessään ehdotusta asuntoedun verotuksen poistamisesta valiokunta katsoi, että hallituksen tulee selvittää, voidaanko kohtuuttoman korkeiden vuokramenojen rasitusta ottaa huomioon muun muassa asumistukijärjestelmää tehostamalla.

Aluevaihtoja ydinvoimalahankkeiden toteuttamiseksi

Valtioneuvosto oikeutetaan lain nojalla luovuttamaan toisaalta Imatran Voima Oy:lle n. 158 ha:n suuruinen määräala ja toisaalta Teollisuuden Voima Oy:lle n. 141 ha:n suuruinen määräala Olkiluodon saarella ydinvoimalaitoksen rakentamista varten.

Yhtiöt luovuttavat vastaavasti omia maa-alueitaan valtiolle yhteensä 3 475 000 markan arvosta.

Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä asettui tukemaan maanvaihrolain hyväksymistä Kauppa- ja teollisuusministeriön annettua jo joulukuussa - 72 Teollisuuden Voima Oy:lle periaatesuostumuksen ydinvoimalam rakentamiseen. Ryhmän kannanottoon vaikuttivat edelleen myös vakuutukset siitä, että maanvaiholla ei ole suoranaisesti tekemistä KTM:n asettamien ehtojen kanssa. Näin ollen hallituksella säilyy kontrolli ehtojen täyttämiseen nähden.

(he 38/73 ja vm 15/73)

Kehitysaluerahasto mukaan teollisuushankkeisiin

Kehitysaluerahastosta annettua lakia muutettiin siten, että rahasto voi osallistua teollisuuskylähenkkeiden toteuttamiseen. Rahasto voi myöntää lainoja myös teollisuuskylän perustettavalle kiinteistöyritykselle.

(he 56/73 ja vm 27/73)

Rahoitustukea kehitysalueiden yrityksille

Lain mukaan työvoimapolitiittista rahoitusta voidaan myöntää tulo- ja menoarvion rajoissa seuraavien alojen yrityksille: teollisuus, työliikkeet, matkailu, turkistarhaus, kalanviljely,

kauppapuutarhayritykset sekä turvetuotanto.

Rahoitusta myönnetään lain mukaan sellaisten uusien työpaikkojen perustamiseen, joiden arvioidaan muodostuvan pysyviksi. Tukea on mahdollisuus saada, kun yritys perustetaan taikka kun yritys tekee tuotantoon olennaisesti vaikuttavia muutoksia.

Tukea maksetaan kehitysalueiden ensimmäisellä vyöhykkeellä enintään 15 000 markkaa työntekijää kohden ja toisella vyöhykkeellä enintään 6 000 markkaa. Rahoituksen määrästä katsotaan vähintään 2/3 lainaksi.

(he 69/73 ja vm 31/73)

Talonrakennustöiden investointivero

Eduskunta hyväksyi kesäkuussa vuodelta 1973 suoritettavan investointiverolain, jonka avulla pyritään rajoittamaan vähemmän tärkeitä rakentamista saattamalla se erityisen investointiveron kohteeksi.

Veroa on lain mukaan suoritettava muun muassa myymälän, konttorin, pankkihuoneiston, kirkon, museon, elokuvateatterin, huvitteluhuoneiston, urheilu- tai uimahallin sekä huoltoaseman rakentamisesta.

Veroa peritään Helsingin, Turun, Tampereen ja Kouvolan työvoimapiirin alueella.

Veron määrä on 40 % rakennuskustannuksista.

Valtiovarainministeriö voi erityisen painavista syistä vapauttaa rakennustyön veronalaisuudesta tai myöntää työn osalta vapautuksen veron suorittamisesta. Kesäkuussa voimaan astunutta investointiverolakia sovellettiin vain sellaiseen rakentamiseen, johon on ryhdytty viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1973. Syysistuntokaudella säädettiin uusi vuotta 1974 koskeva investointiverolaki,

joka eräin muutoksin vastaa edellä selostettua lakia. Lain soveltamispiirin ulkopuolelle on uudessa laissa jätetty edellä mainittuihin työvoimapiireihin kuuluvat kehitysaluekunnat. Samoin lakia sovelletaan vain siihen rakentamiseen, johon on ryhdytty ennen 1 päivää lokakuuta 1974. Veronalaista ei uuden lain mukaan ole sellaisen rakennuksen tai rakennustilan rakentaminen, jonka kokonaiskerrosala on enintään 200 m². Lisäksi uuteen lakiin on otettu veron kiertämisen estävä säännös.

(he 96 ja 199/73 sekä vm 35 ja 83/73)

Asuntotuotantolain muutos

Asuntotuotantolakia muutettiin väliaikaisesti siten, että valtioneuvosto voi alentaa vuokra- ja asunto-osuuskuntataloihin myönnettyjen lainojen korkoa enintään yhdellä prosenttiyksiköllä kustannuskorkokannan yleisestä kohoamisesta aiheutuvan asumiskustannusten nousun kompensoimiseksi. Muutos koskee 1 päivänä heinäkuuta 1968 ja sen jälkeen lainoitettuja taloja.

(he 116/73 ja vm 50/73)

Talletusten ja obligaatoiden verovapaus jatkuu

Hyväksytyt lait merkitsevät talletusten sekä obligaatiolainan korosta ja pääomasta myönnettävien veronhuojennusten jatkamista myös vuosilta 1974 ja 1975 toimitettavissa valtion- ja kunnallisverotuksessa. Talletusta ei mainituilta vuosilta toimitettavassa verotuksessa pidetä myöskään luonnollisen henkilön veronalaisina varoina.

(he 164-165/73 ja vm 68-69/73)

Palkkatulosta verotuksessa tehtävät vähennykset

Lain mukaan verovelvollinen saa myös vuonna 1974 ilman eri selvitystä vähentää palkkatulostaan moottorisahan, hevosen ajovälineiden käytöstä aiheutuneina kustannuksina 30-60 %:n suuruiset vähennykset. Mikäli selvitetty todelliset kustannukset ovat näitä suuremmat, saadaan vähennys tehdä todellisten kustannusten suurisena.

(he 176/73 ja vm 76/73)

Muutos nestemäisten polttoaineiden valmisteveroon

Lainmuutoksella korvataan moottoribensiinin tulli vuoden 1974 alusta valmisteverolla. Perusverona kannetaan 19 penniä litralta sekä maassa valmistetusta että maahan tuodusta moottoribensiinistä kuitenkin siten, ettei muutos vaikuta bensiinin vähittäishintoihin.

(he 227/73 ja vm 95/73)

Korotus moottoripyörien verotukseen

1-vuotisena hyväksytty laki merkitsee luopumista moottoripyörien suhteellisesta verokannasta. Uuden järjestelmän mukaan on iskutilavuudeltaan suurempien moottoripyörien vero korkeampi kuin pienten moottoripyörien. Muutoksella toivotaan voitavan vähentää liikenteessä syntyneitä epäkohtia.

(he 200/73 ja vm 93/73)

Valtion maksuperustelaki

Laissa on säännökset maksujen määräämisessä noudettavasta menettelystä. Samoin siinä vahvistetaan yhtenäiset perusteet

maksujen suuruudesta. Maksullisten suoritteiden tarkempi yksilöinti jää lain mukaan asetuksella määrättäväksi.

Lain mukaan voidaan valtiolle periä maksuja valtion virastojen, laitosten ja muiden viranomaisten tuottamista palveluksista. Maksun suuruus on pääsääntöisesti määrättävä suoritteen omakustannusarvon vastaavaksi. Tätä korkeammaksi maksu saadaan määrätä mm. silloin, jos suoritetta tuotetaan myös muiden kuin valtion viranomaisten toimesta.

(he 134/73 ja vm 63/73)

Maidon ja vehnän markkinoimismaksu

Markkinoimismaksun periminen perustuu maataloustulolain säännöksiin, joiden mukaan maatalouden on osallistuttava maataloustuotteiden ylijäämien viennistä aiheutuihin kustannuksiin. Markkinoimismaksun suuruuden määräämisen perustaksi on laissa otettu meijereiden ennen hinnoitteluvuotta sitä pituudeltaan vastaavana ajanjaksona tuottajilta vastaanottama maitomäärä. Markkinoimismaksu voi kuitenkin olla enintään 5 % tavoitehinnasta. Yhteisöjen tuottamasta maidosta ja vehnästä voidaan edelleen periä ylimääräistä markkinoimismaksua.

Maidon markkinoimismaksua on suoritettava vain, mikäli todetaan, että maataloustuotteiden viennistä valtiolle aiheutuneet kustannukset ovat ylittäneet hinnoitteluvuonna 1973/74 496 milj. markkaa. Markkinoimismaksua lasketaan sanottuna hinnoitteluvuotena kertyvän enintään 20 milj. markkaa.

(he 236/73 ja vm 86/73)

Tulo- ja omaisuusverolain väliaikainen muutos

Eduskunnan hyväksymät muutokset veroasteikkoihin ja vähennysjärjestelmään muodostavat ensimmäisen vaiheen luonnollisten henkilöiden tuloverotuksen uudistamisessa. Muutokset on pyritty laatimaan sellaisiksi, että ne olisivat sopusoinnussa vuoden 1975 alusta voimaan tuleviksi suunniteltujen veroluokkajärjestelmän ja aviopuolisoiden yhteisverotuksen epäkohtien korjausten kanssa.

Lain muutoksella korotetaan verotettavan tulon alarajaa siten, että uusi alaraja on I veroluokassa 3 000 mk, II 4 000 mk ja III veroluokassa 5 000 mk. Asteikkoja lievennetään näiden tulorajojen yläpuolella niin, että lievennyksen määrä pienenee vähitellen ylöspäin siirryttäessä. Vastapainoksi jyrkennetään progressiota suurten tulojen osalta siten, että veromäärän korotus esim. 100 000 markan verotettavan tulon kohdalla olisi I veroluokassa 520 markkaa. Asteikkojen muuttamisesta hyötyvät eniten ne verovelvolliset, joiden verotettava tulo on alle 10 000 markkaa.

Inflaation aiheuttama verorasituksen kiristyminen on tunnetun voimakkaimmin pienituloisten palkansaajien ja yleensä työtulojen varassa elävien kohdalla. Näiden epäkohtien lieventämiseksi muutetaan ns. prosenttivähennyksen perusteita siten, että vähennyksen määrä kasvaa 10 000 markkaa suurempien tulojen osalta. Samalla korotetaan suurinta prosenttivähennyksen määrää 3 500 markasta 4 000 markkaan. Vähennyksen suurentamisesta hyötyvät siis eniten ne, joiden veronalainen tulo on yli 20 000 markkaa.

Aviopuolisoiden yhteisverotus muodostuu ns. vähemmän asainneen puolison vähennyksen johdosta yleensä pieni- ja keskituloisilla edullisemmaksi kuin jos heitä verotettaisiin erikseen. Tämän vaikutuksen tehostamiseksi korotettiin puoliso-vähennyksen enimmäismäärää 3 000 markasta 3 500 markkaan. Näin maksimisuuruisen vähen-

nyksen saavat kaikki ne vähemmän ansaistavat aviopuolisot, joiden vähennykseen oikeuttava tulo on vähintään 5 500 markkaa.

Edellä selostettujen muutosten arvioidaan pienentävän luonnollisten henkilöiden tuloveron tuottoa n. 400 milj. markalla vuoden 1974 tasosta. Suhdannepoliittisista syistä muutokset otetaan ennakoperinnässä huomioon kuitenkin vasta 1.7. 1974 lukien joten tammi- kesäkuun aikana ennakoperintä toimitetaan nykyisten taulukoiden mukaan.

(he 142/73 ja vm 66/73)

Liikevaihtoverolain muutos

Lain muutoksella asetetaan liikevaihtoveron kantopalkkiolle yläraja, jonka suuruus on 1 000 markkaa kalenterivuodelta.

Ns. verottomien tavaroiden myyntiä sekä maahantuontia koskevaan luetteloon lisättiin muutosten yhteydessä eräitä kalalajeja sekä muun muassa kirsikka ja luumu. Näiden tavaroiden myynti on verotonta niissä tapauksissa, joissa myyjänä on tavaran alkutuottaja.

(he 4/73 ja vm 5/73)

Vientimaksulaki

Lain päätavoitteena on säännellä vientitulojen kehitystä olosuhteissa, joissa vientitulojen voimakas nousu aiheuttaa kansantalouden tasapainoa häiritseviä vaikutuksia. Sääntelyn aikaansaaminen on tärkeätä erityisesti sen vuoksi, että tavaroiden ja palvelusten vienti edustaa tällä hetkellä noin 1/5 kansantalouden kokonaiskysynnästä.

Hyväksytyn lain perusteella hallitus saa oikeuden kantaa tietynsuuruista vientimaksua kerrallaan enintään 18 kuukauden pituiselta maksukaudesta. Maksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka myyntitarkoituksessa vie maasta Suomessa valmistettuja tuotteita.

Lain mukaan maksu voidaan määrätä vain silloin, kun vientitulojen nousu on todella poikkeuksellisen suuri. Tällaisina perusteina mainitaan laissa valuuttakurssien huomattava muutos, kansanvälisen hintatason voimakas häiriintymien tai muu mähin verrattava ulkopuolinen kehitys, joka on johtanut tai ilmeisesti johtaa vientihintojen poikkeukselliseen nousuun.

Vientimaksun suuruus saa olla enintään 25 % maasta viedyn tuotteen vientihinnasta. Prosentti voi olla eri suuruinen eri tuotteilla ja erilainen maan eri osissa. Lakia ei lisäksi sovelleta lainkaan sellaisten yritysten kohdalla, joiden vientitulo on enintään 200 000 markkaa vuodessa.

Vientimaksuina kertyvät varat siirretään valtion suhdannerahastoon. Maksuista 25 % on jätettävä sanottuun rahastoon, 15 % käytettävä metsänhoito- ja metsänparannustöiden rahoittamiseen, 10 % käytettävä energiatalouden kehittämiseen sekä 50 % työntekijöiden asuntojen rakentamiseen, ympäristösuojelua tai taloudellista kasvua edistävien investointien rahoittamiseen. Varojen käytöstä viimeeksi mainitussa tapauksessa päättää erityinen vientimaksulautakunta. Maksun maksajalle on maksettava takaisin puolet maksetuista vientimaksuista, jos tämä osoittaa käyttävänsä varat edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Laki on voimassa pysyvästi. Maksua ei kuitenkaan kanneta jatkuvasti, vaan hallituksen määräämiä maksukausina.

Muutoksia autoverolakiin

Autoveroon tehtiin väliaikainen muutos, jonka mukaan autoveroa suoritetaan auton verotusarvon määrä kortettuna 45 %:lla kuitenkin niin, että määrä on aina vähintään 59 % verotusarvosta. Hallitus perusteli muutosesitystä sillä, että henkilöautoista perittävien verojen yhteismäärän alentumista ei nykytilanteessa voida pitää asianmukaisena. Ilman korotusta verojen tuotto olisi alentanut yhteensä 40-50 milj. markkaa EEC:n kanssa solmitun tullisopimuksen perusteella.

Verolain muutos on voimassa vuoden 1974 ajan.

(he 239/73 ja vm 98)

Autoveroa muutettiin myös siten, että ammattimaisessa liikenteessä käytettävästä autosta palautetaan vero hakemuksesta kokonaan, kuitenkin enintään 12 000 markkaa. Muutos merkitsee käytännössä sitä, että vero voidaan palauttaa useimmista bensiinikäyttöisistä taksiautoista kokonaan. Samalla lakia muutettiin myös niin, että verompalautus on samansuuruinen bensiini- ja dieselkäyttöisten taksiautojen osalta.

(he 250/73 ja vm 100)

2.5. Pankkivaliokunta

Luotto-osakeyhtiölain muutos

Muutoksen tarkoituksena on saattaa luotto-osakeyhtiöt vakavaraisuusuhteen alentamisen osalta samankaltaiseen asemaan muiden julkisen tarkastuksen alaisten luottolaitosten kanssa. Tämä toteutuu siten, että valtiovarainministeriö voi erityisestä hakemuksesta antaa määräajaksi luvan oman pääoman ja sitoumusten suhteen poikkeukselliseen alentamiseen 15 prosenttia alhaisemmaksi.

(he 241/72 ja vm 1/73)

Muutoksia setelinanto-oikeuteen

Pankkialan lakkotilanteen takia korotettiin toukokuussa 1973 väliaikaisesti Suomen Pankin liikkeessä olevien setelien määrä 500 miljoonasta markasta 1 500 miljoonaan markkaan.

Setelinanto-oikeutta muutettiin myös marraskuussa siten, että liikkeessä olevien setelien enimmäismäärä vahvistettiin vuoden 1974 loppuun asti 1 500 miljoonaan markkaan, jota määrää voidaan vielä asianhaaran niin vaatiessa korottaa 300 miljoonalla markalla. Kiinnittäessään huomiota erityisesti setelinkatesäännösten inflaatiovaikutuksiin valiokunta edellytti pankkivaltuusmiesten ryhtyvän toimenpiteisiin Suomen Pankin ohjesäännön kokonaisuudistuksen tarpeen selvittämiseksi.

(he 82/73 ja 154/73 sekä vm 2/73 ja 4/73)

2.6. Talousvaliokunta

Elinkeinohallituksen perustaminen

Uuden keskusviraston, elinkeinohallituksen perustamisen tarkoituksena on hinta- ja kilpailuasioden samoin kuin kuluttajakysymysten keskittäminen kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Tähän mennessä edellä mainittujen asiaryhmien hoidon organisaatio on järjestetty siten, että kilpailuasiat ovat kuuluneet kauppa- ja teollisuusministeriön toimialaan, kun taas hintojen ja niiden valvontaa sekä kuluttajakysymyksiä koskevat asiat ovat kuuluneet sosiaali- ja terveysministeriön ylimääräiselle hintaosastolle.

Lakiesitystä käsitellessään valiokunta kiinnitti erityisesti huomiota niihin mahdollisiin eturistiriitoihin, joita saattaa syntyä, kun kuluttajapolitiikan johtaminen annetaan elinkeinelämän edistämistä harjoittavalle kauppa- ja teollisuusministeriölle.

Kuluttajapiirien etujen turvaaminen organisaatiomuutoksen yhteydessä oli keskeisesti esillä myös sosialidemokraattisessa ryhmässä, jossa perusteellisen harkinnan jälkeen asetuttiin tukemaan uuden keskusviraston perustamista hallituksen esittämässä muodossa.

Elinkeinohallituksesta annetun lain mukaan elinkeinohallituksen tehtävänä on käsitellä muun ohella asiat, jotka koskevat taloudellisiin seikkoihin kohdistuvaa elintarvikevalvontaa. Siihen kuuluu teollisuuden ja kaupan ohjaaminen siten, että elintarviketeollisuus valmistaa sisällöltään ja merkinnöiltään määräysten mukaisia elinkeinotarvikkeita täyttävät säädetyt vaatimukset.

Elinkeinohallituksen hoitaman elintarvikevalvonnan ulkopuolelle jäävät maidon- ja lihantarkastuslain nojalla tapahtuva erokoisvalvonta sekä elintarvikevalvonnan johto tervydelisten näkökohtien osalta.

(he 210/72 ja vm 2/73)

Muutoksia elinlääkintälakiin

Muutosella kumotaan lakiin sisätynyt säännös, joka antoi maa- ja metsätalousministeriölle oikeuden tietyissä tapauksissa määrätä kunnallisvaltuuston toimittamaan uuden eläinlääkärin vaalin. Muutos on samalla yhdenmukainen jatko kansanterveyslain säätämisen yhteydessä omaksutulle käytännölle, jonka tarkoituksena on poistaa kunnille työnantajana asetettuja rasituksia.

(he 18/73 ja vm 5/73)

Elinlääkintähuoltolakeja muutettiin myös siten, että kunnat voivat osallistua elinlääkäripalkkioiden suorittamiseen yhdessä karjaomistajien kanssa. Kunnalle voidaan tulo- ja menoarvion rajoissa antaa valtionapua matkakustannusten korvauksiin ja kunnalle, joka sijaitsee harvaan asutulla seudulla, voidaan lisäksi maksaa lisättyä valtionapua. Tarkemmat valtioavun perusteista annetaan valtioneuvoston päätöksellä.

(he 186/73 ja vm 12/73)

Uusi kilpailunrajoituslaki sekä kilpailuasiamiehen virka

Elinkeinohallituksen perustamisen yhteydessä hyväksyttiin myös laki taloudellisen kilpailun edistämisestä, joka tähtää kilpailulainsäädännössä todettujen puutteiden ja epäkohtien poistamiseen.

Tutkimustoiminnan lakisääteisellä järjestämisellä, tehokkaan neuvottelumenettelyn aikaansaamisella sekä erityisen kilpailuasiamiehen viran perustamisella (laki kilpailuasiamiehestä he 211/72 ja vm 3/73) pyritään edistämään yleiseltä kannalta hyväksyttävää taloudellista kilpailua, jossa myös kuluttajien edut voidaan ottaa huomioon.

Myös kilpailuasiat siirtyvät patentti- ja rekisterihallituksesta uuden keskusviraston, elinkeinohallituksen alaisuuteen.

(he 212/72 ja vm 4/73)

Laki kuolemansyyn selvittäisistä

Lain tarkoituksena on uudistaa kuolemansyyn selvittämistä koskevat säännökset vastaamaan muun muassa sairaalalaitoksen piirissä ja lääkintähuollon alalla tapahtunutta kehitystä.

Lakiehdostuksen perustelujen mukaan on voitu todeta, että säännösten vanhentuneisuus ja avaustilojen puutteellisuus ovat vaarantaneet selvittämismenettelyn asianmukaista toimittamista.

Erillisen kuolemansyyn selvittämistä koskevan lain piiriin tulisivat kuulumaan sekä oikeuslääketieteelliset että lääketieteelliset ruumiinavaukset.

Valiokuntakuntakäsittelyssä hallituksen esitystä muutettiin siten, että ruumiinavauskustannukset siirretään yksityiseltä hakijalta yhteiskunnan maksettavaksi.

(he 195/72 ja vm n:o 7/73)

Sairaalalakien muutos

Kunnallista yleissairaalosta annetun lain muutos merkitsee sitä, että terveyskeskusten laboratorio- ja röntgenpal-

velukset keskitetään kunnallisten yleissairaaloiden hoidettavaksi. Tämä on tärkeää erityisesti terveyskeskusten ja sairaalain välisten yhteistoiminnan kannalta. Järjestelyt tullaan lain mukaan toteuttamaan sopimusteitse sairaanhoidollisesti ja taloudellisesti edullisimmalla tavalla.

(he 220/72 ja vm 8/73)

Muutos liikeaikalakiin

Hallitus esitti liikkeiden aukioloajan pitentämistä uuden vuoden aattona kello viidestätoista kello kahdeksantoista. Eduskunta kuitenkin hylkäsi ehdotuksen lähinnä sillä perusteella, ettei liiketyöntekijöitä voida velvoittaa siirtymään epämukavaan työaikaan juuri uuden vuoden aattona, jolloin joulumyyntikauden jälkeen on käsillä ylitöitä muutoinkin vaativa inventaarioaika.

Tarpeettoman sunnuntaiaukiolon estämiseksi hyväksyttiin samassa yhteydessä liikeaikalakiin muutos, jonka mukaan aukiolo on sallittu vain jälkimmäisenä kahdesta tai toisena kolmesta peräkkäin sattuvasta pyhäpäivästä.

(he 209/73 ja vm 14/73)

2.7. Laki- ja talousvaliokunta

Laki päihtyneiden käsittelystä

Laki sisältää säännökset päihtyneenä tavattujen henkilöiden säilöön ottamisesta selviämistä varten. Tarkoituksena on, että päihtyneiden käsittelyssä tullaan nykyistä enemmän kiinnittämään huomiota terveydellisiin ja sosiaalisiin näkökohtiin.

Tarkemmin päihtyneiden käsittelystä tullaan säätämään erityisistä selviämisasemista annettavassa laissa. Selviämisasi- asemaorganisaation luomisella taas pyritään aikaansaamaan hoitopaikkoja sekä ohjaamaan vaikeassa päihtymistilassa olevia muihin sosiaalihuollon palvelumuotoihin.

(he 3/72 ja vm 1/73)

Metroalueen lunastusmenettely nopeutuu

Tällä rakennuslain muutoksella kaupunki saa ilman erityistä lupaa lunastaa käyttöoikeuden alueeseen, joka asemakaavassa on osoitettu käytettäväksi kaupungin tarpeisiin metroliikennettä varten.

(he 22/73 ja vm 2/73)

Yhteiskuntien vesisuojaeluun avustuksia

Laki tarkoittaa säännösten antamista siitä, että tulo- ja menoarviossa voidaan yhdyskunnille valtion varoista myöntää avustusta vesistön pilaantumisen ehkäisemistä ja parantamista tarkoittavien toimien rahoittamiseksi. Tärkeimpänä edellytyksenä avustuksen myöntämiselle on, että toimenpide tarkoittaa sellaisen jäteveden puhdistamon rakentamista, joka täyttää valtioneuvoston päätöksellä määrättävän tason.

(he 117/72 ja vm 3/73)

Teollisuuden vesiensuojeluun valtiontakauksia

Laki tarkoittaa säännösten antamista siitä, että Valtiontakauslaitos voi myöntää valtiontakauksia teollista toimintaa harjoittavien yritysten vesiensuojeluinvestointien rahoittamiseksi myönnettyjen luottojen vakuudeksi tarkoituksena edistää vesiensuojelutoimenpiteiden suorittamista.

(he 118/72 ja vm 4/73)

Jätevesimaksulaki

Lain mukaan kunnalla on jätevesien ja sadevesien viemäröinnistä sekä niiden puhdistuksesta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi oikeus saada jätevesimaksua. Jätevesimaksua on velvollinen suorittamaan kiinteistön omistaja tai häneen verrattava kiinteistön haltija samoin kuin maanvuokra- tai tontinvuokrasopimuksen mukainen vuokramies.

Jätevesimaksu käsittää liittymismaksun ja vuotuisen käyttömaksun. Kunta voi kuitenkin päättää, että liittymismaksua ei lainkaan suoriteta.

Liittymismaksu suoritetaan viemärlaitoksen ja jäteveden käsittelylaitoksen rakentamiskustannusten kattamiseksi.

Käyttömaksuilla on tarkoitus kattaa laitoksen käyttämisestä aiheutuneet menot. Näihin menoihin kuuluvat välittömien käyttökustannusten lisäksi myös pääomakustannukset siltä osin kuin niiden osuus ei sisääly liittymismaksuun.

Aiheuttamisperiaatteen toteuttamiseksi käyttömaksun määrittämisen perusteena pidetään kiinteistön käyttämän veden määrää eräin jäteveden laadun ja määrän tai muun erityisen syyn aiheuttamin poikkeuksin.

Jätevesimaksun yksityiskohtaiset perusteet määrää kunnallishallitus, jonka päätös on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Maksuunpanosta päättää kunnallishallitus.

Kunnallisten keskusjärjestöjen toimesta tullaan laatimaan taksasuositukset, mikä osaltaan varmistaa valtakunnallisesti riittävän yhdenmukaisuuden toteutumisen yksityiskohtien osalta.

(he 119/72 ja vm 5/73)

Vuokra-alueiden järjestelylain muutos

Ns. järjestelylain mukaan voidaan vuokramies tietyin edellytyksin velvoittaa siirtymään uudelle vuokra-alueella tai muualta vuokramiehen omaksi lunastetulle alueelle. Lain muutoksen tarkoituksena on saatta vuokramiehet uuden asunnon rakentamisen ja hankkimisen suhteen tasapuoliseen asemaan riippumatta siitä, miten heidän asuntokysymyksensä kulloinkin järjestyy.

(he 156/72 ja vm 6/73)

Kirkkolain muutos

Lain muutoksen jälkeen kokoontuu kirkolliskokous kahdesti vuodessa samalla kun laajennettu piispainkokous lakkautetaan. Kirkolliskokouksen toimivaltaa lisätään taloudellisella ja hallinnollisella alalla muun muassa siten, että kirkolliskokous päättää kirkon talousarviosta sekä valitsee pääosan kirkkohallituksen jäsenistä.

Muutoksella alennetaan kirkollinen äänioikeusikäraja 18 vuoteen ja vaalikelpoisuusikäraja 20 vuoteen.

(he 40/73 ja vm 7/73)

Ulkoilulaki

Laki, jonka tarkoituksena on keskittää ulkoilu tarkotiksenmukaisella tavalla tietyille alueille, sisältää säännökset ulkoilureiteista, valtion retkeilyalueista ja leirintäalueista.

Ulkoilureitin perustaminen tapahtuu siten, että kunnan toimesta laaditaan ensin ulkoilureittisuunnitelma. Suunnitelma on tämän jälkeen alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi, joka ennen lopullista ratkaisua varaa tilaisuuden mm. muistutusten tekemiseen.

Ulkoilun keskittämiseksi valtion maille voidaan tällaiselle alueelle perustaa retkeilyalue, Tällaiselle alueella on mm. metsästys ja kalastus järjestettävä niin, että ulkoilutoiminta tulee otetuksi huomioon.

Leirintäalueiden perustamiseen tarvitaan lain mukaan aina lääninhallituksen lupa. Leirintäalueet jaetaan laissa niiden sijainnin, rakennusten, ja varusteiden sekä yleisen tason perusteella luokkiin.

Auran virkamieshallituksen esityksen pohjalta hyväksyttyä lakia on pidettävä puutteellisena lähinnä sen vuoksi, ettei lakiin sisälly säännöksiä jokamiehenoikeuksista. Sosialidemokraatit pitivät välttämättömänä, että laissa olisi ollut vahvistettava oikeus liikkua ja oleskella toisen maalla yhteispohjoismaisen käytännön mukaisesti. Tätä tarkoittavat muutosehdotukset kaatuivat kuitenkin porvarillisten puolueiden vastustuksen takia.

Lain saattamiseksi hyväksyttiin kuitenkin sosialidemokraattien ehdottamana merkittävä ponsi. Siinä hallituksen edellytetään huolehtivan siitä, että yhteiskuntasuunnittelu, rakentaminen ja

maan käyttö järjestetään niin, että mahdollisuudet jokamiehen-oikeudella tapahtuvan luonnon virkistyskäyttöön säilytetään ja taataan.

(he 21/72 ja vm 8/73)

Valtionapua alemmanasteisille liikenneväylille

Lain muutoksen mukaan kunnat voivat saada harkinnanvaraista valtion avustusta muun muassa kauko- ja kauttakulkuliikenteelle tärkeiden katujen, sisääntulokatuja ja muulle moottoriajoneuvoliikenteelle tärkeiden katujen rakentamista varten. Aikaisemman lain mukaan harkinnanvaraista valtionapua voitiin antaa vain, jos moottoriajoneuvoliikenteelle tärkeään katuun liittyi kal-lisrakenteinen silta tai tunneli.

(he 21/73 ja vm 10/73)

Kunnille lisää valtaa kaavoitusasioissa

Tämän rakennuslain muutoksen päätavoite on toimivallan siirtäminen ministeriöltä lääninhallituksille ja kunnille.

Muutoksella tehdään mahdolliseksi kaavanmuutoksen alistamisvalvollisuuden poistaminen niissä tapauksissa, joissa kunnallinen kaavoitustoimi on riittävän kehittynyt. Kysymykseen tulevat tällöin sellaiset asema-, rakennus- tai rantakaavan muutokset, joita ei ole pidettävä olennaisina. Tarkemmat määräykset annetaan tältä osin asetuksella.

Kaavoitusmenettelyn nopeuttamiseksi annetaan lain muutoksella vahvistusviranomaiselle oikeus vähäisten muutosten tekemiseen ilman erillistä valtuustokäsittelyä. Muutoksia voidaan kuitenkin tehdä vain kunnallishallituksen suostumuksella.

Hallituksen esitykseen sisältyi myös ehdotus taaja-asutuksen käsitteen ja tulkinnan saattamisesta vastaamaan nykyisiä tarpeita. Ehdotus, jonka mukaan myös odotettavissa oleva rakennustoiminta olisi otettava huomioon taaja-asutuksen olemassaoloa harkittaessa, jouduttiin kuitenkin poistamaan laista keskusta puolueen ja RKP:n asetuttua kokoomuksen rinnalla vastustamaan sen hyväksymistä.

Sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksesta hyväksyttiin lain muutoksen saatteeksi ponsi, jossa hallituksen edellytetään antavan eduskunnalle uuden esityksen taaja-asutuksen käsitteen täsmentämisestä tarkoituksenmukaisen rakentamisen turvaamiseksi.

(he 214/72 ja vm 9/73)

Muutoksia kunnallislakiin

Lain muutoksella poistetaan kuntien alistamisvelvollisuus kunnallisvaltuuston lainan ottamista koskevien päätösten osalta. Muutosta voidaan perustella erityisesti sen vuoksi, että päätöksiä lainan ottamisesta on tähän asti jätetty harvoin vahvistamatta samoin kuin sillä, että säännöstä on voitu kiertää lainoja uudistamalla.

Samassa yhteydessä kaunnallislakia muutettiin myös siten, että talousarvioon otetun määrärahan ylityksen hyväksyminen tai muuttaminen on mahdollista varainhoitovuoden päätyttyäkin, kunhan se tapahtuu ennen tilien ja tilinpäätöksen antamista vuositilintarkastejien tarkastettavaksi.

(he 113/73 ja vm 11/73)

Korvauksia ammattikalastajille

Hyväksytyllä lailla luodaan erityinen korvausmenettely heikossa taloudellisessa asemassa olevien ammattikalastajien taloudellisen aseman turvaamiseksi. Laki perustuu suoritettuihin tutkimuksiin, joissa vesistöjen saastumisen on todettu aiheuttaneen kaloissa elohopea- ja makuhaittoja.

Kalastajille voidaan maksaa käsityistä vahingoista korvaus, jonka valtio on oikeutettu perimään likaaajilta. Korvausperusteena käytetään saaliin virheellisyydestä johtuvaa hintatappiota.

(he 195/73 ja vm 21/73)

Petoeläinten tappamien porojen korvaaminen

Petoeläinten tappamien porojen korvaamisesta annettua lakia muutettiin siten, että korvauksia voidaan maksaa myös eläimistä, joita ei ole läydetty, mutta jotka suurella todennäköisyydellä voidaan olettaa petojen tappamiksi.

(he 196/73 ja vm 20/73)

Laki kuntien kalleusluokituksesta

Hyväksytyn lain mukaan kunnat jaetaan edelleen kolmeen kalleusluokkaan. Tästä päästiin hallituspuolueiden kesken yksimielisyyteen vaikka kepun ryhmän taholla vaadittiin siirtymistä kahteen kalleusluokkaan jo tässä vaiheessa. Valiokunta kuitenkin edellytti hallituksen valmistavan esityksen, jonka mukaan vuoden 1976 alusta voidaan siirtyä enintään kahteen kuntakalleusluokkaan.

Hyväksytty laki on voimassa vuoden 1975 loppuun ja sitä sovelletaan kalleusluokitukseen vuosiksi 1974 ja 1975.

Uuden lain mukaan siirtyvät kalleusluokitukseen liittyvät tehtävät sosiaali- ja terveysministeriöltä valtiovarainministeriölle.

(he 211/73 ja vm 22/73)

Kantokykyluokituksen soveltamisaikaa jatketaan

Hyväksyessään esityksen kantokykyluokituksesta annetun lain soveltamisajan jatkamisesta vielä yhdellä vuodella eduskunta piti tärkeänä, että uuden lain tarkistamistyötä kiirehdytetään.

Samalla lakia muutettiin parantamalla kuntakohtaisten perusteiden verailukelpoisuutta sekä vähentämällä harkinnanvaraisuutta luokkia määrättäessä.

(he 101/73 ja vm 12/73)

2.8. Sivistysvaliokunta

Korkeakouluja valtion haltuun

Eduskunnan hyväksymien lakien mukaan siirtyvät Tampereen ja Turun yliopistot, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Svenska social- och kommunalhögskolan-niminen korkeakoulu valtion haltuun. Lait liittyvät hallituksen pyrkimykseen saattaa maan kaikki korkeakoulut taloudellisilta perusteiltaan yhteläiseen asemaan.

Kaikki korkeakoulujen palveluksessa olevat henkilöt siirtyvät vastaaviin tehtäviin valtion korkeakouluissa, jota tarkoitusta varten sisältyvät tarvittavat määrärahat virkoejn ja toimien perustamiseksi vuoden 1974 tulo- ja menoarvioon.

(he 1/73, 112/73, 118/73 ja 137/73 sekä vm 3/73, 11-13/73)

Kansalais- ja työväenopistojen valtionapu

Lain muutoksella saatetaan opiskelijoiden matkakustannukset kansalais- ja työväenopistojen toiminta-alueella valtionapuun oikeuttaviin menoihin. Muutos koskee harvaan asuttuja kuntia sekä niihin rinnastettavia rannikon tai sisämaan saaristokuntia.

(he 138/73 ja vm 16/73)

Laki valtakunnallisen nuorisotyön valtionavusta

Lain mukaan valtakunnallista nuorisotyötä tekevät järjestöt piirijärjestöineen saavat avustusta samasta määrärahasta. Valtion tulo- ja menoarvioon otettavan määrärahan suuruus on enintään 85 % edellisten tilinpäätösten mukaisista hyväksyttävistä nuorisotyön toimintamenoista.

Avustusta voidaan myöntää enintään 70 % järjestöjen laatiman talousarvion mukaisista nuorisotyön toimintamenoista. Lisäksi voidaan myöntää avustusta nuorisotyötä palveleviin investointimenoihin valtion tulo- ja menoarvion puitteissa.

Eduskuntakäsittelyssä laista poistettiin maininta siitä, että valtionapua suoritettaisiin myös raha-automaattien tuotosta. Näin ollen avustusta varten varattavan määrärahan rahoitus jää ratkaistavaksi asianomaisen tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä.

(he 146/73 ja vm 17/73)

Muutoksia opintotukilakiin

Lain muutoksem eräänä tarkoituksena on siirtää opintotuen opintorahaosuuden painopistettä alempia koulutusasteita koskevaksi. Tällä perusteella mm. opintorahan enimmäismäärän lisäys 600 markasta 700 markkaan tulee koskemaan vain alemman keskiasteen ammatillista koulutusta. Lakiin tulevat nyt sisältymään myös säännökset opintorahaan tehtävistä vähennyksistä niissä tapauksissa, jolloin opiskelu tapahtuu kotoa käsin tai sisäopplaitoksissa. Samoin muutoksella yhdenmukaistetaan opintolainojen hoitamista ja takaisin perintää.

Eduskuntakäsittelyssä pidettiin tärkeänä opintotuen sisällön kokonaisvaltaisen ja pitkän aikavälin kehittämistyön aloittamista.

(he 201/73 ja vm 18/73)

Kansakoululain muutos

Lain muutos merkitsee sitä, että kuuron tai sokean lapsen oppivelvollisuus kestää 11 vuotta, jos opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin peruskoulun opetussuunnitelmaa.

(he 83/73 ja vm 9/73)

Ammattioppilaitoslain muutos

Laki muutetaan siten, että kotikunnan on maksettava yleiselle

ammattikoululle oppilaasta aiheutuvat menot silloin, kun oppilaan kotikunta ei omista koulua tai kuulu ammattikoulun omistavaan kuntainliittoon.

(he 84/73 ja vm 10/73)

Koulujärjestelmälain muutos

Lain muutoksen tarkoituksena on selventää säännöksiä valtion oppikoulun omaisuuden siirtämisestä kunnille Omistusoikeuden siirtäminen on tämän jälkeen pääsääntöinen vaihtoehto, kun alkuperäisessä muodossa laki lähti käyttöoikeuden siirrosta ensisijaisena mahdollisuutena omistusoikeuden jäädessä näin yleensä valtiolle.

Lakiesityksen kolmannessa käsittelyssä hyväksyttiin sosiaalidemokraattien ehdotuksesta lain perusteluihin lausuma, jossa hallituksen edellytetään edellä mainittuja korvausperusteita määrittäessään ottavan huomioon ns. vanhojen kaupunkien ilman valtionapua suorittamat peruskoulujärjestelmän kehittämiseen tähdänneet investoinnit.

(he 43/73 ja vm 8/73)

Esitys korkeakoulujen hallinnon uudistamisesta hylättiin

Sosialidemokraattinen työväenhallitus antoi kesäkuussa 1972 eduskunnalle esityksen korkeakoulujen sisäisen hallinnon perusteita koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksen käsittely sivistysvaliokunnassa sekä varsinkin suuressa valiokunnassa ja sen jaostossa muodostui vaikeaksi porvarillisten ryhmien jarrutuksen johdosta.

Ratkaisevassa toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus ei tyydyttänyt Sosialidemokraattista Eduskuntaryhmää lähinnä siitä syystä, että siinä luotiin keinotekoinen vastakkainasettelu

korkeakouluissa toimivien henkilöryhmien välille. Kun laki keskustapuolueen vaatimuksesta oli tarkoitettu olemaan voimassa vain kuusi vuotta, ryhmä joutui toteamaan, ettei ehdotus täyttänyt demokraattiselle hallinnonuudistukselle asetettavia vaatimuksia. Sosialidemokraattien ehdotuksesta lakiesitys tulikin hylätyksi ainoastaan muutamien keskustaan kuuluvien kansanedustajien äänestäessä esityksen hyväksymisen puolesta.

(he 127/72 ja vm 1/73)

2.9. Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eräiden asutusluottojen maksuvapautus

Lain tarkoituksena on parantaa Pohjois-Suomessa ja eräissä osissa Itä-Suomea asuvien asutustilallisten toimeentulomahdollisuuksia siten, että heille myönnetään vapautus joko asutusluottojen lyhennysmaksujen ja korkojen tahi yksinomaan lyhennysmaksujen suorittamisesta.

Laki koskee maanhankintalainsäädännön, virkatalo- ja vuokra-alueiden lunastamislainsäädännön sekä kolttalainsäädännön nojalla muodostettuja tiloja. Maankäyttölain nojalla muodostetuista tiloista laki koskee vain ns. hallintosopimustiloja sekä kaikkia ns. kylmiä tiloja. Sitä vastoin asuntotilat ja asuntotontit jäävät lain ulkopuolelle.

Maksuvapautuksen myöntämisen edellytyksenä on mm., että omistaja asuu ja viljelee tilaa. Tilapäinen poissaolo tilalta ei kuitenkaan estä maksuvapauden myöntämistä eikä aiheuta sen menettämistä.

Vapautuksen saamisen edellytykseksi on laissa vielä asetettu, ettei asutustilallisen tai hänen aviopuolisonsa verotettavan omiasuuden määrä ylitä 35 000 markkaa.

Maksuvapautus koskee ennen kesäkuun 1 päivää 1972 syntyneitä asutusluottoja. Myöhemminkin syntyneistä valtion kauppahintasaamisista voidaan vapautus myöntää mm. niissä tapauksissa, joissa on kysymyksessä maanhankintalain mukainen lisäalue.

Lain piiriin tulee kuulumaan n. 17 500 asutustilallista. Mikäli kaikki nämä hakevat maksuvapautusta, korko- ja lyhennysmaksujen perimättä jäävä määrä on lähivuosina vuosittain n. 11. milj. markkaa.

(he 8/73 ja vm 4/73)

Maataloustulolain muutos

Maataloustulolakia muutetaan siten, että tarkemmat määräykset hintapoliittisen tuen perusteista annetaan valtioneuvoston päätöksellä. Entisen tulokinnan mukaan näistä perusteista olisi ollut säädettävä erikseen lailla.

(he 45/ 73 ja vm 11/73)

Luopumiskorvauslaki

Laki pyrkii siihen, että lähinnä elinkelvottomiksi katsottavien maatilojen pellot voidaan poistaa lopullisesti maataloustuotannosta. Toisaalta lain tavoitteena on maatalouden kilpailukyvyyn ja rakenteen parantamiseksi edistää tarkoituksenmukaisten maatilojen muodostumista.

Luopumiskorvauksen maksamisen edellytyksenä on, että maatilamyyminen ja viljelijän luopuminen maatalouden harjoittamisesta ovat omiaan parantamaan maatalouden rakennetta. Tätä tarkoitusta silmällä pitäen on laissa säädetty, että 1) myydyn maatilamataloustuotantoon käytetyn pellon alan tulee olla vähintään 2 ja enintään 15 hehtaaria 2) että myyjä sitoutuu luopumaan maatalouden harjoittamisesta vähintään kolmen vuoden ajaksi sekä 3) että viljelijä myy maatilansa kokonaisuudessaan. Myyjän omistukseen voisi kuitenkin jäädä maatilamatalouskeskuksen käsittävä alue sekä eräissä tapauksissa myös metsäalue.

Luopumiskorvausta voidaan maksaa vähintään viisi vuotta tilaansa viljelleelle viljelijälle, joka myy tilansa 1) valtiolle, 2) lisäalueeksi yhdelle tai useammalle viljelijälle tai 3) osan maatilasta valtiolle ja osan lisäalueeksi toiselle viljelijälle. Valtion maanostotoiminnan hoitaa maatilahallitus,

joka voi ostaa sellaisiakin tiloja ja alueita, jotka eivät sovellu maankäyttölain tarkoituksiin

Luopumiskorvausjärjestelmä on vapaaehtoinen ja valtioneuvostolla on oikeus päättää, millaisissa tapauksissa ja missä laajuudessa lakia sovelletaan.

Luopumiskorvaus maksetaan yhdellä kertaa ja se luetaan ns. etuoikeutetuksi tuloksi kansaneläkkeen tukiosaa määrättäessä. Kun järjestelmällä voidaan näin turvata viljelijöiden toimeentuloa ennen vanhuuseläkkeelle siirtymistä, kiinnitettiin sosiaalidemokraattien taholta huomiota siihen, että erityisesti raskaissa ja epäterveellisissä ammateissa työskentelevillä tulisi olla vastaavat mahdollisuudet.

(he 101/72 ja vm 36/73)

Luopumiseläkelaki

Luopumiseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että maatilam tai sen osan omistaja maatalouden rakenteen parantamiseksi pysyvästi luopuu maatalouden harjoittamisesta. Eläkkeen saamiseen vaaditaan myös, että luopuja on vähintään viiden vuoden ajan välittömästi ennen luopumista harjoittanut maatilataloutta vähintään 1 ha peltoa käsittävällä tilalla.

Oikeus eläkkeeseen on luopumisen tapahtuessa 55 vuotta täyttäneellä viljelijällä. Eläkettä voidaan maksaa myös eläkkeeseen oikeutetun puolisoille eikä 55 vuoden ikärajoitusta sovelleta vaimon osalta silloin, kun mies on eläkkeeseen oikeutettu. Lisäksi laissa edellytetään, että luopumisen tulee tapahtua 1.1.1974 - 31.12. 1976 välisenä aikana, joten laki on määräaikainen

Lakia sovellettaessa omistajan katsotaan luopuneen maatalouden harjoittamisesta, jos hän luovuttaa tilansa 1) maatilahallitukselle 2) lisä alueeksi yksityiselle viljelijälle, 3) peltonsa edellä mainituille luvutuksensaajille antaen sitoumuksen siitä, ettei hän luovuta metsämaata muutoin kuin maatilahallitukselle, kunnalle tai lisämaaksi yksityiselle viljelijälle. Viljelijä voi saada eläkkeen myös metsittämällä tilansa sellaisen pellon, jolla ei ole sopivaa käyttöä peltolisäalueena luvuttaessaan tilan muun pellon yllä mainituilla luvutuksensaajille ja sitautumalla samalla olemaan luvuttamatta metsämaata muille kuin maatilahallitukselle, kunnalle tai yksityiselle viljelijälle.

Luopumiseläkkeenä maksetaan lain mukaan joko täyttä tai vähennettyä luopumiseläkettä. Täyden eläkkeen määrä on 80 mk maatalousmaan hehtaaria kohden viideltä ensimmäiseltä hehtaarilta ja sen jälkeen 18 mk hehtaarilta. Jos luopujia on kaksi, korotetaan eläkettä 50 %:lla, jos kolme tai useampi 100 %:lla. Eläke on siis suhteellisesti suurempi pienten tilojen omistajilla.

Vähennettyä luopumiseläkettä suoritetaan luopujalle, joka on täyttänyt 65 vuotta, tai joka saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä. Juuri näiden päivärahojen ja eläkkeiden yhteensovitukseen kiinnitettiin eduskuntakäsittelyssä suurta huomiota kepun pyrkiessä poistamaan laista yhteensovitussäännöksen sairauspäivärahan osalta.

Lain mukaan luopuja on velvollinen suorittamaan eläkkeelle siirtymisiästä ja luovutetun tilan pinta-alasta riippuvan vakuutusmaksun. Perusmaksun suuruus on 25 mk eläkettä määrättäessä huomioon otettavaa maatalousmaan hehtaaria kohden.

Luopumiseläke ei ole tuloksi luettavaa tuloa sen saajan puolison vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen tukiosaa määrättäessä. Se ei myöskään vähennä eläkkeen saajan omaa perhe-eläkettä tai vanhuudentukea.

Luopujalla ei ole oikeutta luopumiseläkkeeseen, jos hänelle tai hänen aviopuolisolleen on myönnetty luopumiskorvaus tai sukupolvenvaihdoseläke tai jos hänellä on vireillä näitä tarkoittava hakemus.

(he 173/73 ja vm 38/73)

Viljavarastolakia jatketaan

Kun uuden viljavarastolain valmistelu on edelleen kesken, pidennettiin valtion viljavarastoista annetun lain voimassaoloaikaa kahdella vuodella 1.1.1974 lukien. Samalla lakia muutettiin siten, että viljaa tai viljatuotteita saadaan viedä maasta vain viljavaraston toimesta tai sen antamalla luvalla tai asettamalla ehdoilla.

Porvarillisten ryhmien äänillä hyväksyttiin lain perusteluihin lausuma, jossa korostetaan pysyvän viljavarastolain aikaansaamisen välttämättömyyttä.

(he 1616/73 ja vm 23/73)

2.10. Sosiaalivaliokunta

Uusi vuosilomalaki

Uusi vuosilomalaki perustuu työmarkkinain keskusjärjestöjen vuoden 1972 toukokuussa tekemään ehdotukseen vuosilomalain kokonaisuudistukseksi.

Uuden lain mukaan katsotaan täydeksi lomamääräytymiskuukau-
deksi jokainen lomamääräytymisvuoden kalenterikuukausi, jonka
aikana työntekijä on ollut työssä vähintään 14 päivää entisen
16 päivän asemasta. Näihin päiviin lasketaan mm lääkärintarkas-
tukseen, työmatkoihin ja työnanatajan suostumuksella koulutukseen
käytetyt päivät.

Vuosiloman tulee edelleen pääsäännön mukaan olla yhdenjak-
soinen. Tästä periaatteesta on kaksi poikkeusta. Loma voidaan
antaa osissa ensiksikin, mikäli tämä työn käynnissä pitämiseksi
on välttämätöntä sekä toiseksi, jos työntekijä siihen suostuu.
Näissä tapauksissa voidaan se osa lomasta, joka ylittää 12 arki-
päivää (ennen 9 päivää) antaa erikseen yhdessä tai useammassa
erässä.

Vanhan lain mukaan työntekijällä ei ollut oikeutta vaatia
lomansa siirtämistä sairauden tai tapaturman alettua vasta loman
aikana. Vastaava säännös on uudessa laissa laadittu siten, että
niissä tapauksissa, joissa sairaudesta tai tapaturmasta johtuva
työkyvyttömyys alkaa vuosiloman aikana ja jatkuu yhdenjakoisena
yli 7 päivää, ei tämän ajan ylittävää osaa työkyvyttömyysajasta
lueta vuosilomaksi, jos työntekijä sitä viivytyksettä pyytää.
Lakiin on näin ollen otettu 7 päivän pituinen karenssiaika.
Lakia sovellettaessa rinnastetaan synnytys sairaudesta tai tapa-
turmasta johtuvaan työkyvyttömyyteen.

Uuteen lakiin sisältyvä vuosilomapalkan laskentamenetelmä
lähtee siitä, ettei viisipäiväiseen työviikkoon siirtyminen saa
vaikuttaa lomapalkan suuruuteen.

Työntekijällä, jonka palkka on sovittu viikolta tai sitä
pitemmältä ajalta, on oikeus saada palkka myös vuosiloman ajalta.
Muulle työntekijälle on vuosiloman ajalta maksettava palkka, joka
saadaan kertomalla hänen keskimääräinen päiväpalkkansa täysien
lomanmääräytymiskuukausien mukaan määräytyvillä erityisillä
kertoimilla.

Kertoimien osalta on todettava, että niiden perusteella mää-
rättävä lomapalkka ja lomakorvaus vastaavat suoritettujen tutki-
musten mukaan vähintään sitä tasoa, jota työmarkkinajärjestöjen
välinen lomapalkkasopimus edellyttää.

Ns. lomakorvausprosentti nousee entisen lain mukaisesta
6 prosentista 8.5 prosenttiin.

Hyväksyessään ehdotuksen uudeksi vuosilomalaiksi valiokunta
piti tärkeänä lomaltapaluurahajärjestelmän kehittämistä loma-
lisäjärjestelmäksi esimerkiksi siten, että työntekijällä makset-
taisiin osa lomalisästä ennen loman alkua ja osa loman päätyttyä.
Valiokunta esitti edelleen vuosilomaan oikeuttavien päivien
piiriä laajennettavaksi siten, että "vuosilomapäivien" veroisiksi
katsottaisiin myös ne päivät, jolloin työntekijä on ollut poissa
hoitaakseen sairastunutta lähiomaistaan.

Uusi laki tuli voimaan 1.4.1973. Sitä ei kuitenkaan sovelle-
ta 31.3.1973 päättyneen lomamääräytymisvuoden perusteella mää-
rättyvään vuosilomaan.

(he 14/73 ja vm 2/73)

Autonkuljettajien työaikalaki yli vaalien

Paasion hallitus antoi elokuussa 1972 eduskunnalle esityksen autonkuljettajien koskevan työaikalain säännösten muuttamisesta. Sen mukaan moottoriajoneuvon kuljettajan vuorokautinen työaika olisi ollut enintään 11 tuntia ja eräin edellytyksin pidennettynä 13 tuntia. Samoin sillä olisi rajoitettu pisin yhtämittainen työaika 5,5 tuntiin.

Kustannusten nousuun ja muihin yhtä kestävämmiin väitteisiin vedoten eduskunnan enemmistö, jonka muodostivat kepu, kokoomus, liberaalit sekä osa skyp:n ja rkp:n ja kristillisen liiton ryhmiä äänesti lakiehdotuksen lepäämään yli vaalien.

Edellä kerrottu tapahtui siitä, huolimatta, vaikka asiassa käytiin pitkiä neuvotteluja erityisen sovittelijan johdolla. Ne kariutuivat lopulta työnantajapiirien taipumattomuuteen saada aikaan ratkaisu, jolla olisi voitu saattaa myös autonkuljettajat tasa-arvoiseen asemaan muiden kansalaisten kanssa työajan suhteen.

(he 145/72 ja vm 3/73)

Sairausvakuutuslain muutos

Muutoksen tarkoituksena on helpottaa matkakustannusten korvaamista ja ulottaa korvaus koskemaan myös niitä tapauksia, joissa hoito ei olisikaan ollut välttämätöntä tai matka tarpeellinen.

Muutoksella otettiin lakiin myös säännös, jonka mukaan vakuutetulle suoritetaan yöpymisrahaa, jos hän on joutunut yöpymään matkan aikana.

(he 20/73 ja vm 6/73)

Terveyskeskukset työaikalain piiriin

Tällä työaikalain muutoksella terveyskeskusten koko henkilökunta asetetaan työaikalain alaiseksi monista käytännöllisistä ja terveystalvelujen tarjontaa liittyvistä syistä johtuen.

Hyväksyessään lain muutoksen eduskunta samalla edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että terveydenhoitajien tarpeettomasti ryhdytä käyttämään vuorotyössä terveyskeskusten vuodeosastoilla.

(he 13/73 ja vm 7/73)

Maatalousyrittäjien vuosiloman järjestäminen

Lain tavoitteena on luoda edellytykset loman pitämiseen niille maatalousyrittäjille, joiden sidonnaisuus yrityksen hoitoon on suurin ja joiden mahdollisuudet vuosiloman pitämiseen käytännössä vähäisimmät. Tällaisia ovat erityisesti lypsykarjatalouden harjoittajat. Vuosiloman järjestäminen tapahtuu sosiaalidemokratian vaatimuksen mukaisesti kunnan palveluksessa olevien maatalouslomittajien avulla.

Lakia sovelletaan maatalousyrittäjään ja hänen puolisoonsa sekä muuhunkin perheenjäseneseen, kuitenkin niin, että loman piiriin voi tulla korkeintaan kaksi samalla tilalla työskentelevää henkilöä. Yritys, jossa käytetään säännöllisesti yhtä tai useampaa ulkopuolista työntekijää ei pääse osalliseksi vuosilomajärjestelyistä.

Maatalousyrittäjällä on oikeus saada vuosilomaa puoli työpäivää jokaiselta kalenterikuukaudelta, jona hän edellisen maatalouden hinnoitteluvuoden aikana on harjoittanut karjataloutta. Vuosilomaa haluavan on tehtävä asianmukainen hakemus kunnan loma-

lautakunnalle. Lomittajia järjestettäessä on etusija lain mukaan annettava lypsykarjatalouden harjoittajille ja heidän jälkeensä niille, joiden loman tarve sosiaaliset ja taloudelliset olot huomioon ottaen on suurin.

Vaikka kunnat tulevat toimimaan lomatoiminnan käytännön toimeenpanijoina, niille ei tästä toiminnasta aiheudu kustannuksia. Käytettävissä olevat määrärahat osoitetaan lääninhallituksen toimesta kuntien käyttöön, joiden on järjestettävä lomittajia niille maatalousyrittäjille, joiden toiminta tapahtuu kunnan alueella. Vuosiloman järjestäminen tapahtuu näin ollen valtion vuosittaisen tulo- ja menoarvion puitteissa. Kustannukset maksetaan osaksi maatalouden tukeen tarkoitetuista varoista valtioneuvoston ja maataloustuottajien keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa sovittavalla tavalla.

Laki tulee voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1974 ja hinnoitteluvuoden 1974/75 menoja varten on 1974 tulo- ja menoarviossa varattu 25 milj. markkaa.

(he 213/73 ja vm 21/73)

Sukupolvenvaihdoseläke

Lain tarkoituksena on edistää sukupolvenkiertoa sellaisilla viljelmillä, joiden säilyttämistä tuotannossa on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Eläke olisi korvauksena ikääntyneelle viljelijälle siitä, että hän ennen eläkeikää luopuu viljelytoiminnan jatkamisesta lähiomaisensa hyväksi. Eläke antaa luopujalle toimeentuloturvaa siihen saakka, kunnes vanhuuseläkkeet alkavat, joten se on luonteeltaan lähinnä sosiaalipoliittinen toimenpide.

Eläkeoikeuden edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä luovuttaa jatkamiskelpoiseksi katsottavan viljelmänsä yrittäjän tai hänen aviopuolisonsa suoraan etenevässä polvessa oleville sukulaisille tai näiden aviopuolisoille, ja samalla pysyvästi lopettaa maatalouden harjoittamisen. Luovutuksensaajana voi lain mukaan tulla kysymykseen myös yrittäjän tai hänen aviopuolisonsa veljen tai sisaren lapsi. Maatalousviranomaiset antavat yksittäistapauksissa lausuntoja siitä, täyttääkö luovutuksensaajan ikä, ammattitaito tai taloudellinen asema huomioon ottaen eläkkeen myöntämiselle asetetut edellytykset.

Jatkamiskelpoisena pidetään lain tarkoittamassa mielessä pääasiallisesti viljelmää josta luovutuksensaajan perheineen voidaan katsoa saavan toimeentulonsa. Lisäksi vaaditaan, että luovuttaja on vähintään viisi vuotta harjoittanut maataloutta viljelmällä asuen, ja että maatalousyrittäjä on luovutuksen tapahtuessa täyttänyt 60 vuotta. Naispuolinen maa. talousyrittäjä on oikeutettu eläkkeeseen kuitenkin 55 vuotiaana. Yläikärajana on 65 vuotta, jolloin vanhuuseläkkeet alkavat.

Sukupolvenvaihdoseläke koostuu perusosasta ja lisäosasta. Perusmäärä on yhtä suuri kuin maatalousyrittäjien eläkelain mukainen sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jossa eläkkeeseen on otettu huomioon myös eläkeikään jäljelläoleva aika. Lisäosa on samansuuruinen kuin yksinäisen lapsettoman henkilön kansaneläkkeen perusosa ja täysi tukiosa III-kuntaryhmässä. Mikäli molemmat puoliset saavat sukupolvenvaihdoseläkettä, lisäosasta tehdään 12 %:n vähennys. Lisäosa otetaan huomioon sairauspäivärahan vähennyksenä, vaikka eduskuntakäsittelyssä pyrittiin laista poistaman tätä koskeva yhteensovituslainsäädännös.

Eläkekustannukset ovat vuoden 1974 tasossa arvioituina ensimmäisenä vuotena 3 milj. mk. toisena vuotena 8 milj. ja kolmantena vuotena 11.5 milj. markkaa. Laki koskee nimittäin vain sellaisia maatilain myyntejä, jotka tapahtuvat kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta eli 1.1.1974 lukien.

(he 174/73 ja vm 20/73)

Rintamasotilaslisän saanti helpottuu

Rintamasotilaseläkelakia muutetaan siten, että rintamasotilaslisä voidaan maksaa kaikille 55 vuotta täyttäneille kansaneläkkeen tukiosaa saaville rintamasotilaille. Lain käsittelyssä hyväksyttiin sos.-dem ryhmän ehdotuksesta ponsi, jossa hallituksen edellytetään tutkivan miten rintamapalveluvuodet voitaisiin ottaa huomioon työeläkkeen suuruutta määrättäessä samaan tapaan kuin valtion ja kuntien virkasuhteessa olevilla työntekijöillä.

(he 123/73 ja vm 11/73)

Invalidihuoltolain muutos

Muutoksen mukaan annetaan invalidihuoltona myös asumispalveluja erityisessä palvelutalossa sekä invalidija palvelevassa päiväkeskuksessa. Samalla poistetaan varallisuusharkinta eräiden etuuksien kuten esim. proteesien ja tukisiteiden osalta.

Lain muutoksen jälkeen voidaan myös kunnille ja kuntainliitoille myöntää halpakorkoista lainaa invalidityövoimaan perustuvan työtoiminnan järjestämiseen. Samoin lain muutos lisää mahdollisuuksia siirtää päätöksentekoa yksityiskohtaisesta invalidihuollon antamisesta sosiaalihuoltokunnalta sosiaalilautakunnalle.

(he 6/73 ja vm 12/73)

Merenkulun työsuojelu työsuojeluhallitukseen

Hyväksytyillä laeilla siirretään laivatyöturvallisuuslain, merityöaikalain, merimiesten vuosilomalain sekä kotimaanliikenteen aluksissa noudatettavan työaikamääräysten valvontatehtävät työsuojeluhallituksen suoritettavaksi.

Lakien käsittelyn yhteydessä hyväksyttiin sosialidemokraattisen ryhmän ehdottama ponsi, jossa hallituksen edellytetään edelleen tehostavan merimiesten työoloja koskevien lakien uudistustyötä.

(he 169/73 aj vm 15/73)

Uudistuksia perhekustannusten tasausjärjestelmässä

Kertomusvuoden aikana pyrittiin lapsiperheiden toimeentuloturvaan parantamaan useilla uudistuksilla, jotka tähtäävät avustustason korottamiseen ja avustusten ostoarvon jälkeenjääneisyyden poistamiseen. Samalla uudistusten tavoitteena on avustusjärjestelmän yhtenäistäminen ja yksinkertaistaminen sekä tuen suunnittaminen entistä paremmin heikon toimeentuloturvan omaaville perheille.

Kesäkuussa hyväksyttiin muutos lapsilisälakiin, jolla alle 3-vuotiaiden lapsilisää korotettiin 140 markalla vuodessa 1.7.1973 lukien.

(he 85/73 ja vm 9/73)

Lapsilisien ostoarvon palauttamiseksi v:n 1962 tasolle korotetaan lapsilisien määrää n. 20 %:lla 1 päivästä heinäkuuta 1974 lukien, minkä lisäksi lapsilisiin tulee vuoden 1974 alusta 60 markan korotus. Näiden järjestelyjen jälkeen lapsilisät tulevat olemaan 1 lapsesta 380mk/v, toisesta lapsesta 444mk/v

kolmannelta lapselta 516mk/v sekä neljännestä ja sitä useammasta lapsesta 656mk/v.

Valtion tuloverotuksessa poistettiin 60 mk:n lapsivähennys ja vastaava erä tullaan käyttämään lapsilisän korottamiseen edellä esitetyllä tavalla. Niin ikään poistettiin tulosta tehtävä kalliinpaikanvähennys 70 markkaa lapselta, koska tämä vähennys on osoittautunut vaikutuksiltaan vähäiseksi. Tätä kautta syntyvä valtion verotulojen kasvu käytetään perhekustannusten tasausjärjestelmän kehittämiseen. Hallitus esitti molempien vähennysten poistamista pysyvästi, mutta riittävän enemmistön puuttuessa muutos saatiin säädetyksi vain yksivuotisena.

Tasausjärjestelmän yhtenäistämiseen liittyy myös perhelisälain kumoaminen. Tämän lain mukaiset etuudet korvataan vähintään 4-lapsisille perheille siten, että lapsilisää korotetaan neljännestä ja jokaisesta sitä useammasta lapsesta perhelisän määrällä eli 140 mk:lla/v. Työkyvyttömänhuoltajan saama perhelisä puolestaan korvataan muuttamalla kansaneläkelainsäädäntää niin, että kansaneläkkeen saajille suoritetaan jokaisesta alle 16-vuotiaasta lapsesta lapsikorotus. Sen määrä on kutakin lasta kohti 20 % peruosan ja yksinäiselle henkilölle maksettavan täysimääräisen tukiosan yhteismäärästä. Opintojaan jatkavista nuorista maksettava perhelisä otetaan huomioon opintotukilainsäädännön mukaisen opintorahan korotuksen yhteydessä.

Uudistuksen yhteydessä kumottiin myös erityislapsilisälaki. Etuudet korvataan muuttamalla elatusavun ennakosta annettua lakia niin, että sellaiselle avioliiton ulkopuolella syntyneelle lapselle, jolle elatusavun puuttumisen vuoksi on aiemmin annettu erityislapsilisää, maksetaan elatustukea 60 mk kuukaudessa.

Tämä etuus korottaisi tuntuvasti au-lasten etuuksia kumottuun

erityislapsilisälakiin verrattuna. Avuttomuuden perusteella erityislapsilisä saaneille tämä etuus korvataan muuttamalla lapsen hoitotuesta annettua lakia siten, että hoitotukeen oikeutetun alaikäraja poistetaan ja avuttomuuden määritelmää lievennetään. Vanhemman kansaneläkkeen ja opintojen jatkumisen perusteella suoritettu erityislapsilisä korvataan vastaavalla tavalla kuin perhelisälain kompensaaation yhteydessä on edellä selostettu.

Eduskunnan hyväksymät uudistukset merkitsevät valtion nettomenojen lisäystä noin 18 miljoonalla markalla.

(he 152/73 ja vm 18/73)

Kelan valtuutettujen kertomus vuodelta 1971

Kertomusvuoden huomattavin sosiaalipoliittinen uudistus oli rintamasotilaseläkejärjestelmän voimaansaattaminen syyskuun alusta 1971. Muista uudistuksista mainittiin valiokunnan mietinnössä mm. tukilisien markkamäärien kaksinkertaistaminen sekä uuden eläkelajin, työttömyyseläkkeen käyttöön otto.

Mietinnössä tuotiin esille myös kansaneläkelaitoksen rahoitustilanteen vaikeutuminen. Valiokunta edellyttikin välittömiä toimenpiteitä laitoksen rahoituksen pysyväksi ratkaisemiseksi.

Valiokunnan käsityksen mukaan lähiajan tärkeimpiä sosiaali- ja yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja tulee olemaan eläkejärjestelmien kehittäminen kokonaisvaltaisen suunnittelun pohjalta. Tästä syystä olisi muun muassa selvitettävä eläkeläisten nykyisen kokonaiseläketurva ja toimeentulotaso samoin kuin ~~verotuksen~~ Verovähennysten ja muiden etuuksien vaikutus toimeentuloon muodostumiseen.

Mietinnössä kiirehdistettiin kuntoutusta koskevan lainsäädännön aikaan saamista. Edelleen katsottiin, että hautausavustuksen

myöntäminen kaikkien vakuutettujen jälkeen tulisi tehdä mahdolliseksi.

Vielä valiokunta lausui, että eläkejärjestelmiä yksinkertaistettaessa olisi päästävä siihen, että eläkeläisiä voitaisiin palvella kaikissa eläketurvaa koskevissa asioissa samasta toimintapisteestä.

Täysistuntokäsittelyssä hyväksyttiin sosialidemokraattisen ryhmän ponsi, jossa hallituksen edellytetään ryhtyvän toimenpiteisiin valtuutettujen aseman vahvistamiseksi laitoksen hallinnossa.

(vm 6/73)

2.11. Liikennevaliokunta

Vaasan konepajan toimintaa kehitettävä

Valiokunta katsoi mietinnössään, että rautatiehallitus on jättänyt varteenottamatta eduskunnan jo vuonna 1964 hyväksymän lausuman Vaasan konepajan tuotannon lisäämisestä.

Konepajan toiminnan lopettaminen olisi eduskunnan käsityksen mukaan sekä kehitysaluepoliittisesti että myös työvoima- ja asuntopolitiikan hoidon kannalta takaperoinen ratkaisu.

Edellä mainituilla perusteilla eduskunta hyväksyi toivomuksen, jossa hallituksen edellytetään kehottavan rautatiehallitusta luopumaan suunnitelmista lopettaa Vaasan konepajan toiminta.

(vm 1/73)

2.12. Puolustusasiainvaliokunta

Yhtenäinen päällystöjärjestelmä puolustusvoimiin

Yhtenäispäällystöjärjestelmään siirtyminen toteutetaan siten, että nykyiset aliupseerin toimet lakkautetaan ja samalla perustetaan vastaava määrä päällystöön kuuluvia toimiupseerin toimia. Jakoa upseereihin ja aliupseereihin ei voida enää pitää tarkoituksenmukaisena, koska käytännössä nämä ovat joutuneet eri toimialoilla hoitamaan samanluontoisia tehtäviä.

Toimiupseerien koulutus tullaan järjestämään siten, että nykyinen aliupseerikoulu muutetaan päällystöopistoksi, jonka suorittaneella on mahdollisuus pyrkiä kadettikouluun. Erityistä huomiota eduskuntakäsittelyssä kiinnitettiin siihen, että siirtymiselle päällystöopistosta kadettikouluun ei aseteta kohtuuttomia pääsyvaatimuksia. Ylimenokautena järjestetään aliupseerin toimista toimiupseereiksi siirtyville jatkokoulutusta vaadittavan pätevyyden saavuttamiseksi.

Lain mukaan perusyksiköiden päälliköksi (komppania, patteri) voi päästä vain kadettikoulun suorittanut upseeri. Valiokunta kuitenkin edellytti mietinnössään toimintaupseerikoulutuksen kehittämistä siten, että toimiupseerin ylimmäksi toimeksi ja sotilasarvoksi tulee kapteeni.

(he 106/73 ja vm 1/73)

Yhtenäiseen päällystöjärjestelmään siirrytään myös rajavartiolaitoksessa järjestämällä toimiupseerien koulutus periaatteiltaan samanlaiseksi kuin puolustuslaitoksessa. Hallituksen esitystä muutettiin eduskuntakäsittelyssä siten, että rajavartioiden asema tulee turvatuksi uusien järjestelyjen yhteydessä.

(he 175/73 ja vm 2/73)

2.13. Toinen lakivaliokunta

Palkan ulosmittauksen uudistus

Pääsääntönä on edelleen, että velallisen palkasta saa ulosmitata enintään kolmasosan siitä, mitä palkasta tulee ulosmittauksen ja seuraavan palkanmaksupäivän väliselle ajalle. Asetuksella säädetään vastaavasti se vähimmäismäärä, mikä velalliselle aina on jätettävä käytettäväksi hänen omaan ja perheensä elatukseen.

Valiokunta toivoi mietinnössään hallituksen kiirehtivän toimenpiteitä eläkkeiden ulosmittauskiellon kumoamiseksi.

(he 46/72 ja vm 6/72)

Ulosottolain osittaisuudistus

Lainmuutos merkitsee lähinnä ulosottomenettelyn yksinkertaistamista ja helpottamista.

Hallitus esitti ulosottovalan sisällyttämistä lakiin perustellen ehdotustaan täytäntöönpanon tehostamisella. Äänestyksen jälkeen eduskunta asettui kuitenkin sille kannalla, että suullisesti tai kirjallisesti ulosottomiehelle annettu selvitys varattomuuden syistä riittää jo sinänsä estämään mahdolliset väärinkäytökset.

(he 24/72 ja vm 7/72)

Palkkaturvalaki

Uuden järjestelmän tarkoituksena on varmistaa työntekijän palkkasaatavan suorittaminen tapauksissa, joissa työnantaja

on joutunut konkurssiin tai on muuten maksukyvytön. Ruotsin esimerkin mukaisesti turvan piiriin kuuluvat vain työsuhhteessa olevat tai olleet työntekijät.

Eduskuntakäsittelyssä hallituksen esitystä muutettiin siten, että itse lakiin sisällytettiin konkurssin ohella muut työnantajien maksukyvyttömyyttä selventävät esimerkkitapaukset. Tämän mukaisesti työnantajaa on pidettävä maksukyvyttömänä muun muassa kuoleman, toiminnan lopettamisen, maastapoistumisen, piikeskelemisen taikka muiden edellä mainittuihin verrattavien tapausten johdosta.

Palkkaturva maksetaan hakemuksesta, joka on tehtävä työvoimaministeriölle. Palkkasaatava siirtyy tämän jälkeen valtiolle silta osin kuin työvoimaministeriö on päättänyt maksaa työntekijälle palkkaturvaa.

(he 9/73 ja vm 1/73)

3. TULO- JA MENOARVIOT

3.1. Vuoden 1973 lisämenoarviot

I lisäbudjetti

Tässä lisämenoarviossa hyväksyttiin lisäystä menoihin yhteensä 98,3 milj. markkaa.

Lisämenoarviossa myönnettiin tarvittavat määrärahat uuden keskusviraston, elikeinohallituksen toiminnan aloittamiseksi. Samoin hyväksyttiin määrärahat elinkeinovalvonnan aluehallinnon järjestämiseksi sekä kilpailuasiamiehen toimiston perustamiseksi.

Kehitysalueiden asuntotuotannon tehostamiseksi lisättiin asuntolainojen myöntämisvaltuutta 150 000 000 markalla. Samalla korotettiin maksutukseen tarvittavaa määrärahaa 980 milj. markkaan eli 80 milj. markalla.

Lisämenoarvioon sisätyi myös 1,8 milj. markan suuruinen määräraha Kansanväliseltä Jälleenrakennuspankilta saatavan metsänparannuslain ehtojen täyttämiseksi.

(he 16/73 ja vm 18/73)

II lisäbudjetti

Tässä lisämenoarviossa hyväksyttiin menoihin yhteensä 389 milj. markkaa.

Neste Oy:n kolmannen öljynjalostamon rakentamiseksi Pyhämaan Ketteliin myönnettiin yhtiölle 20 milj. markan laina enintään 15 vuoden laina-ajalla. Lisäksi myönnettiin 4 milj. markkaa jalostamon vaatimien uusien tietöiden aloittamista varten.

Tornion jaloterästehtaan rakentamista varten myönnettiin lisäbudjetissa 25 milj. markan pitkäaikainen koroton laina. Yhtiön osakepääoman korottamiseksi hyväksyttiin budjetissa 50 milj. markkaa.

Kehitysalueiden eläkeläisten asunto-olojen parantamiseksi myönnettiin 18,5 milj. markkaa käytettäväksi lähinnä tukiosaa saavien eläkeläisten asumistason kohottamiseen.

Puhelinliikenteen automaatiointiohjelman toteuttamisen turvaamiseksi hyväksyttiin televerkon kehittämisvaroihin lisäystä 35 milj. markkaa.

(he 70/73 ja vm 29/73)

III lisäbudjetti

Tässä lisämenoarviossa siirrettiin 500 miljoonaa markkaa valtion suhdannerahastoon suhdennekehityksen tasapainottamiseksi. Sekä etenkin työllisyyden turvaamiseksi maamme alityöllisyysalueiden seuraavan laksukauden aikana. Antaessaan siirtoa koskevan esityksen hallitus samalla ilmoitti ryhtyvän siihen valmistelemaan suunnitelmia rahaston rakennepoliittisen käytön tehostamiseksi ja kansantalouden tasapainottamisen aikaansaamiseksi.

(he 130/73 ja vm 51/73)

IV lisäbudjetti

Lisäarviossa hyväksyttiin lisäyksenä menoihin yhteensä 1405 milj. markkaa.

Suomalaisen valvontajoukon lähettämiseksi Lähi-itään aselevon valvontatehtäviin kuuden kuukauden toimintakautta varten hyväksyttiin 24 milj. markkaa.

Kostamus-hankkeesta tehdyn sopimuksen toteuttamiseksi (mm. radan rakentaminen kaivokselta Suomeen ja veturi- ja vaunuhan- kintojen suorittaminen) hyväksyttiin 37,5 milj. markkaa.

Opetustoimen alalle myönnettiin lisäystä kaikkiaan 274 milj. markkaa pääasiassa koulujen valtionapuihin kustannusten nousun ja koulunuudistuksen toimeenpanon johdosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille hyväksytty 236 milj. markan lisäys johtuu lakisääteisten määrärahojen riittämättömyydestä indeksikorotuksista johtuen.

Työllisyyden hoitamiseksi varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa varattiin lisämenoarviossa varoja 250 milj. markkaa.

Hyväksyessään hallituksen esityksen veikkauksen lisätuoton (133 milj.) jakosuunnitelman seuraavan viiden vuoden kuluessa eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa urheilu- ja liikuntakasvatustyön riittävästä tukemisesta.

Lisämenoarviossa merkittiin tuloihin lisäystä yhteensä 1915 milj. markkaa verojen ja veroluontoisten tulojen laskettua suuremman kertymisen perusteella.

(he 212/73 ja vm 84/73)

3.2. Vuoden 1974 tulo- ja menoarvio

Budjettiesityksen keskeisinä lähtökohtina olivat sitä laadittaessa ennusteet, joiden mukaan kokonaistuotannon kasvu vuonna 1974 olisi 5 %. Työllisyystilanteen ennustettiin kehittyvän siten, että työttömyyden aste laskisi vuoden aikana 2 %:iin. Talousarvion perusta ei kuitenkaan yleismaailmallisen energiakriisin johdosta tule pitämään, mistä johtuen hallitus joutuu laatimaan uudet taloudelliset ja suhdannepoliittiset ennusteet vuotta 1974 ajatellen.

Vuoden 1974 budjetin yleistavoitteena on hillitä kokonais-kysynnän liiallista kasvua ja sitä kautta inflaation kehittymistä. Tästä syystä on mm. valtion omia rakennushankkeita Etelä-Suomessa siirretty toteutettavaksi myöhemmin.

Budjetin loppusumma on noin 17,2 mrd. markkaa. Eduskuntakäsittelyn aikana menoja lisättiin kaikkiaan 74,6 milj. markkaa pääasiassa hallituksen ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmien välisten neuvottelujen tuloksena. Valiokunnan tekemät lisäykset kestivät täysistuntokäistelyssä, vaikka muutosesityksen määrä nousikin lopulta lähelle 800:aa.

PÄÄKOHTIA:

-Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön menoarviossa hyväksyttiin 165 milj. markkaa eli 75 % enemmän kuin vuonna 1973. Samoin hyväksyttiin 500 000 mk kansallisten vapautusliikkeiden tukemiseen, mitä määrää pidettiin sos.den ryhmässä varsin alimitoitettuna.

-Asuntotuotannon säilyttämiseksi edellisten vuosien tasolla hyväksyttiin budjetissa asuntolainoihin 1 150 milj. mk eli 250 milj. mk enemmän kuin vuoden 1973 tulo- ja menoarviossa, Tällä arvioidaan päästävän n. 34500 asuntolainoitettun asunnon tuottamiseen vuoden aikana.

- Sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksesta eduskunta lisäsi kuntien maanostolainojen korkotukeen tarkoitettua määrärahaa 3 milj. markasta 5 miljoonan markkaan sekä kuntien yhdistysmisavustuksia 0,75 miljoonasta 2,75 milj. markkaan. Niin ikään ryhmän aloitteen pohjalta hyväksyttiin 400 000 markan suuruinen määräraha kuntien keskusjärjestöjen koulutustoiminnan toteuttamiseen.

- Asevelvollisten päiväraha nousee 50 pennillä 1.7.1974 alkaen. Tämän ohella eduskunta lisäsi asevelvollisten vapaiden kotimatkojen järjestämiseen tarkoitettua määrärahaa 1,7 milj. markalla. Samoin hyväksyttiin sosialidemokraattien aloite asevelvollisten kotiuttamisrahan määrän korottamisesta 1,9 miljoonasta 3,9 milj. markkaan.

-Verovalvonnan tehostamiseksi lisättiin tarkastustoimintaan osallistuvaa henkilökuntaa perustamalla verohallitukseen mm. erityinen veroviskaalin virka sekä lääninverotoimistoihin n. 50 uutta virkaa ja tointa. Toimenpiteet eivät tyydyttäneet sos.den ryhmää, ja niinpä eduskunta hyväksyi sosialidemokraattien tekemän perustelulaudaman, jossa hallituksen edellytetään ryhtyvän toimenpiteisiin verotarkastajien lukumäärän ja heidän valtuuksiensa lisäämiseksi sekä verotarkastusten parantamiseksi.

-Ammattikoulutuksen menot lisääntyivät budjetissa 12 %. Erityisesti on tarkoitus lisätä lastentarhanopettajien koulutusta

päivähoitolaim toteuttamisen turvaamiseksi.

Aikuiskasvatustoiminnan tehostamiseksi hyväksyttiin sos.dem ryhmän ehdotuksesta lisäyksenä 600 000 mk kansansivistysjärjestöjen toiminnan tukemiseen. Menoarviossa kaksinkertaistettiin Ay-opiston kurssitoimintaan myönnettävää valtionapua.

Budjetissa muutettiin veikkauksen tuoton jakosuhdetta siten, että tieteen, taiteen ja nuorisotyön tukemiseen osoitetaan vuodesta 1974 lähtien 55 % aiemman 50 %:n sijasta. Koska veikkausvoittovaroja arvioidaan v. 1974 kertyvän 15 milj. mk laskettua enemmän, hyväksyttiin budjetissa lisäystä tieteen tukemiseen 1,3 milj., taiteen tukemiseen 4,7 milj., urheilun ja liikuntakasvatustyöhön 6,7 milj. ja nuorisokasvatustyön tukemiseen 2,2 milj. markkaa.

-Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan menot kasvavat budjetissa vajaat 200 milj. mk. Ns. "pitkän momentin" eli maataloustuotteiden markkinointimenojen kohdalla on budjetissa lievää laskua, mutta määräraha jouduttaneen korottamaan lisäbudjetin yhteydessä.

-Yleisten teiden kunnossapitoon hyväksyttiin yhteensä 395 milj. mk. VR:n osalta on todettava, että budjetissa luovutaan paikallisliikenteen supistamisesta. Budjetissa on jouduttu korottamaan sekä VR:n että postintariffeja 10-15 % laitosten tappioiden kattamiseksi.

Sanomalehdistön tukea lisätään 7 milj. markalla. Lisäyksestä 5 milj. mk tullaan käyttämään heikossa taloudellisessa asemassa olevien lehtien tukemiseen eduskunnassa edustettuina olevien puolueiden voimasuhteiden mukaisesti.

- Menoarviossa on varattu 181 milj. mk sijoituksiin valtioenemistöisiin yhtiöihin joko lainoina tai osakepääoman korotuksina.

Sosialidemokraattien esityksestä hyväksyttiin 1 milj. markan lisäys maaseudun sähköistämisen tukemiseen sekä samansuuruinen lisäys matkailutoiminnan edistämiseen.

- Lasten päivähoidon valtakunnallisen suunnitelman toteuttamiseksi hyväksyttiin menoihin 30 milj. markan lisäys. Sos.dem ryhmän esityksen mukaisesti eduskunta vielä lisäsi valtionapua kunnille lasten päiväkotien perustamista varten 2,1 milj. markalla.

Työterveyslaitoksen alueyksikköjen perustamista varten hyväksyttiin sosialidemokraattien aloitteen pohjalta yhteensä 1 milj. mk. Työsuojeluhallituksen ja työsuojelun piirihallinnon menoihin myönnettiin budjetissa yhteensä n. 13 milj. mk., jossa on lisäystä yli 7 milj. edellisen vuoden menoarvioon verrattuna. Budjetin yleisperusteluihin otettiin sosialidemokraattien ehdotamana lausuma, jossa hallitukaen edellytetään ryhtyvän toimenpiteisiin työläistarkastajien lukumäärän lisäämiseksi työsuojelun piirihallinnossa.

Terveystieteiden huollon menot budjetissa nousevat n. 1500 milj. markkaan. Sosialidemokraattien ehdotuksesta hyväksyttiin budjettiin 2 milj. mk lisäyksenä munuaistautien hoidon kokonaisjärjestelyä varten, 0,5 milj. mk Pitäjänmäen työkliniikan toiminnan tukemiseen sekä 0,2 milj. mk näkövammaisten käsityöntekijäin avustamiseen.

Tulo- ja menoarvioon palautettiin sos.dem ryhmän aloitteen mukaisesti määräraha valtakunnallisten eläkeläisjärjestöjen toiminnan tukemista varten.

Sosialidemokraattisen ryhmän ehdotuksesta eduskunta hyväksyi budjetin yleisperusteluihin lausuman, jossa se edellyttää hallituksen toimivan siten, että kuntien osuutta alkoholivarois-

ta voitaisiin tuntuvasti lisätä. Yleisperusteluissa eduskunta kiinnitti sosialidemokraattien ehdotuksen mukaisesti huomiota myös siihen, että vajaamielisten keskuslaitoksille olisi turvattava riittävät toimintaedellytykset.

4. EDUSKUNTAKYSELYT

4.1. Kirjalliset kysymykset

Mäkelä: Sosiaalisten etujen turvaamisesta työntekijän siirtyessä valtioenemmistöisestä yhtiöstä toiseen. (n:o 9)

Tiilikainen: Rajajääkärien aseman selvittämistä. (n:o 10)

Lehtinen ym.: Valtionrautateiden henkilöpolitiikasta (n:o 18)

Söderman: Saaristoväestön etujen huononemisesta kuntia-

yhdistäessä. (n:o 22)

Forsman: Puhelinautomasoinnin nopeuttamisesta Luumäen kunnan alueella. (n:o 23)

Tikka: Satamien liikennemaksujärjestelmän uudistamisesta. (n:o 26)

Liikanen: Ammattikoulujen oppilaiden ja opettajien kansalaisoikeuksien turvaamisesta. (n:o 27)

Söderman ym.: Yksityisen kansalaisen oikeusturvan kannalta keskeisten säännösten saattamisesta tasa-arvoa palvelevan lainvalmistelutyön kohteeksi. (n:o 37)

Salama ym.: Vammaisille nuorille kaupallista jatkokoulutusta antavan oppilaitoksen perustamisesta Etelä-Suomeen. (n:o 38)

Salama ym.: Psoriasis-taudin hoitokustannusten korvaamisesta. (n:o 40)

Vilponiemi: Rautateiden alennuskorttijärjestelmän laajentamisesta. (n:o 41)

Luja-Vepsä: Valtion vanhan eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien eläketurvan parantamisesta. (n:o 42)

Taipale ym.: Suomen Mosambikessa ylläpitämän konsulaatin sulkemisesta. (n:o 43)

Forsman: Ulkomaille suuntautuvien lyhytaaltolähetysten kuulumuuden parantamisesta. (n:o 46)

Raatikainen: Espoon Miessaaren saattamisesta väestön virkistyskäyttötarkoituksiin. (n:o 49)

- Ajo: Puhelinasemien hoitajien palkkauksen korjaamisesta. (n:o 53)
- Söderman ym.: Ympäristösuojelun hallinnon keskittämisestä. (n:o 59)
- Loikkanen: Sotainvalidien virka- ja työeläkkeiden saannin turvaamisesta täysimääräisenä. (n:o 61)
- Pohjonen ym.: Luottamustehtävien hoitamisesta johtuvien ansionmenetysten korvaamisesta. (n:o 72)
- Tikka: Kouvolan pohjoisen ohikulkutien suunnan määramisestä. (n:o 75)
- Friberg ym.: Valtionrautateiden tavara-asemien työvoimavajauksen poistamisesta. (n:o 77)
- Pohjonen ym.: Lapuan patruunatehtaan toiminnan kehittämistä. (n:o 88)
- Luja-Vepsä: Matkoihin käytetyn ajan lukemista työaikaan koskevien työaikalainsäätösten tarkistamisesta. (n:o 96)
- Tikka: Työttömyyskassalain mukaisen korvauksen ehtojen täsmentämisestä. (n:o 100)
- Söderman ym.: Saaristomerellä pidettäväksi suunnitellusta sotaharjoituksesta. (n:o 105)
- Tuomioja ym.: Urheilusuhteiden ylläpitämisestä Etelä-Afrikkaan. (n:o 108)
- Friberg: Rajavartiolaitoksen merivalvontatehon nostamisesta. (n:o 110)
- Söderman: Yksityisen teollisuuden hajasijoittamisesta. (n:o 115)
- Liikanen: YYA-sopimuksen 25-vuotisjuhlan yhteydessä julkaistun kirjasen sisällöstä. (n:o 118)
- Myyryläinen ym.: Vähittäiskaupan toimintaedellytysten turvaamisesta haja-asutusalueilla. (n:o 120)
- T.M. Koivosto ym.: Nestö Oy:n Porvoon jalostamon työtaistelutilanteen selvittämisestä. (n:o 121)

- Pohjonen: Maidon keräilykuljetuksissa esiintyvien epäkohtien poistamisesta. (n:o 122)
- Sandelin ym.: Väkevien juomien anniskelusta ja järjestyksestä rautateiden ravintolavaunuissa. (n:o 124)
- Aalto ym.: Valtion ja kuntien välisten maakauppojen ja tilusvaihtojen yksinkertaistamisesta. (n:o 127)
- Voutilainen ym.: Ruorijuoppouden rangaistavuuden toteuttamisesta. (n:o 128)
- Lehtinen: Vanhentuneen ajokaluston poistamisesta liikenteestä. (n:o 138)
- Vilponiemi ym.: Majoitusliikkeen pitäjän vastuu- ja vakuuttamisvelvollisuuden laajentamisesta. (n:o 141)
- Lindeman ym.: Informaation yksipuolisuuden poistamisesta ulkoasiainhallinnossa. (n:o 147)
- Ajo: Verotuskäytännöstä ammattiautoilijain päivärahaa määrätäessä. (n:o 162)
- Lehtinen ym.: Lääninpalotarkastajien virkojen vakinaistamisesta. (n:o 163)
- Mäkelä ym.: Telakoiden työturvallisuusmääräysten puutteellisuudesta. (n:o 174)
- Friberg ym.: Ravintolan aukioloaikojen tarkistamisesta. (n:o 175)
- Taipale ym.: Nyrkkeilyn aiheuttamien terveydellisten haittojen poistamisesta. (n:o 176)
- Taipale: Oppilasvalintaperusteiden tarkistamista. (n:o 177)
- Taipale: Eräiden syrjintäilmiöiden poistamisesta valtion laitosten henkilöhallinnossa. (n:o 178)
- Tikka: Meritornin vuokraepäseävyksien selvittämisestä Kotkassa. (n:o 179)
- Lehtinen: Posti- ja lennätinlaitoksen työturvallisuustarkastajien toimien täyttämistä. (n:o 180)

Söderman ym.: Kaivosten työsuojeluvalvonnan tehostamisesta.

(n:o 184)

Luja-Vepsä ym.: Munuaistautien hoidon kokonaisjärjestelyn aikaansaamisesta. (n:o 196)

Hostila ym.: Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton vaatimuksesta päästä Oy Veikkaus Ab:n osakasjärjestöksi. (n:o 197)

Salama ym.: Kesäsiirtolatoiminnan kehittämisen turvaamisesta. (n:o 199)

Voutilainen ym.: Maanmittaustoimistojen ylimääräisten kartoittajan toimen vakinaistamisesta. (n:o 200)

Ahde ym.: Ruokailumahdollisuuksien järjestyksen tämistä korkeakoulujen opiskelijoille. (n:o 207)

Taipaleym.: Valtionavusta alkoholistien hoitokotien perustamis- ja käyttökustannuksiin. (n:o 209)

Voutilainen ym.: Alkoholijuomien luovuttamisesta alaikäisille. (n:o 210)

Salama ym.: Kuntien yhteisten opettajanvirkojen perustamisesta. (n:o 212)

Ahonen ym.: Yksityisten ammattiautoilijain työllisyyden turvaamisesta VR:n kuorma-autokuljetuksia järjestettäessä. (n:o 214)

Tikka ym.: Kultturihistoriallisesti arvokkaiden esineiden maastaviennin estämisestä. (n:o 218)

Tuomioja ym.: Toimenpiteistä Suomen Kuvalehden Rhodesiaan suuntautuvan lukijamatkan johdosta. (n:o 220)

Halme: Tiukkojen kuntarajojen välttämistä kehitysaluealainsäädäntöä uudistettaessa (n:o 222)

Tikka: Elimäen terveystalouden talouspäällikön viran täyttämisestä. (n:o 224)

Tikka: Urheilumäärärahojen käytön valvomisesta. (n:o 225)

Forsman: Sisävesisaariston kelirikkoaluksen suunnitteluvirheiden korjaamisesta. (n:o 233)

Söderman ym.: Merimieskatselmuksesta annettujen säännösten rikkomisesta. (n:o 237)

Söderman: Ammattikalajstajien säätiedotuspalvelun aikaansaamisesta. (n:o 239)

Tikka: Läänien taidetoimikuntien kokoonpanosta. (n:o 241)

Tikka: Tutkimuksista Kymenlaakson uuden rautatien rakentamiseksi. (n:o 247)

Pohjonen ym.: Työvoiman velvoittamisesta siirtymään maan rajojen ulkopuolelle ulkomaisten työnantajien palvelukseen. (n:o 250)

Voutilainen ym.: Herajoen-Kolin maantien rakentamisesta. (n:o 258)

4.2. Suulliset kysymykset

Forsmanin suull. ksm. n:o 8 Finnair'in lentovuorojen peruuttamisesta. (20.2.)

Pajusen suull. ksm. n:o 27 liikuntavammaisille myönnetystä poikkeuksellisesta pysäköintioikeudesta. (27.2.)

Pajusen suull. ksm. n:o 28 katsastusmiesten päivittäisen työajan käyttöä koskevista määräyksistä.

Liikasen suull. ksm. n:o 31 teknikon tutkintoa edellyttävien virkojen perustamisesta terveystarkastajien piiriin. (13.3.)

Breilinin suull. ksm. n:o 36 matkailua palvelevalla laivaliikenteelle myönnettävien tukitoimenpiteiden tasapuolisuudesta. (6.3.)

Forsmanin suull. ksm. n:o 39 Finnair'in lentovuorojen peruuttamisesta. (6.3.)

Ajon suull. ksm. n:o 93 öljypolttimia huoltavien urakoitsijoiden toimeentulomahdollisuuksien turvaamisesta. (22.3.)

Fribergin suull. ksm. n:o 66 Vietnamin demokraattisen tasavallan avustamisesta. (27.3.)

Fribergin suull. ksm. n:o 67 edustoston perustamisesta Vietnamin demokraattisen tasavallan pääkaupunkiin. (27.3.)

Tikan suull. ksm. n:o 130 lehtimiesten matka-alennusten laske-
misesta valtionrautateilla. (8.5.)

Pohjosen suull. ksm. n:o 189 asemakaavamuutosten käsittelyn jouduttamisesta sisäasiainministeriössä. (20.5.)

Ajon suull. ksm. n:o 226 Vaaralammen peruskoulun rakennustöiden aloittamisesta Rovaniemellä. (25.9.)

Ajon suull. ksm. n:o 237 Työväen Sivistysliiton työmaakirjastolle myönnetyn avustuksen määrästä. (16.10.)

Fribergin suull. ksm. n:o 238 kunnallisten oikeusavustajien

palkkauksen tarkoituksenmukaisuudesta. (2.10.)

Fribergin suull. ksm. 245 Misiones-siirtokunnan suomalaisten aseman parantamisesta Argentiinassa. (9.10.)

Pohjosen suull. ksm. n:o 252 terveystarkastajien valtionapupalkkaluokan tarkistamisesta. (16.10.)

Breilinin suull. ksm. n:o 255 rengasnastojen asfalttipinnoille aiheuttamien kulumiskustannuksien alenatmisesta. (16.10.)

Fribergin suull. ksm. n:o 260 kunnallisten oikeusavustajien palkkauksen tarkoituksenmukaisuudesta. (23.10.)

Fribergin suull. ksm. n:o 261 Misiones siirtokunnan suomalaisten aseman parantamisesta Argentiinassa. (23.10.)

Ahosen suull. ksm. n:o 268 hirvien aiheuttamien liikenneonnettomuuksin vähentämisestä. (23.10.)

Ajon suull. ksm. n:o 274 Kemijärvem Lepistön peruskoulun korjaustöiden aloittamisesta. (30.10.)

Tikan suull. ksm. n:o 277 erään äskettäin kaupparekisteriin merkityn yhtiön omistussuhteista ja toimintasuunnitelmasta. (30.10.)

Ajon suull. ksm. n:o 280 Kemijoki Oy:n Imatra Voima osakeyhtiön fuusioimisen estämiseksi. (30.10.)

Fribergin suull. ksm. n:o 291 mahdollisen energiakriisiin varautumisesta. (6.11.)

Fribergin suull. ksm. n:o 292 radiotalon rakennushankkeen vapauttamisesta investointiverosta. (6.11.)

Pohjosen suull. ksm. n:o 300 Yksipihlajan satamaan johtavan laivaväylän syventämisestä. (6.11.)

Tikan suull. ksm. n:o 324 liikenneturvakokouksen osanottajista. (20.11.)

Ajon suull. ksm. n:o 346 metsätyöntekijöiden palkkauksen toteuttamisesta aikaperusteisena. (4.12.)

Ajon suull. ksm. n:o 347 metsän- ja taimistonhoitosuunnitelmista
Iapissa olevissa valtion metsissä. (4.12.)

Fribergin suull. ksm. n:o 349 Epilepsialiiton Pitäjämäen työ-
klinikan toiminnan turvaamisesta. (4.12.)

Tribergin suull. ksm. n:o 350 toimenpiteistä energian tarpeetto-
man käytön välttämiseksi. (4.12.)

Ahteen suull. ksm. n:o 361 maankuivatuslain epäkohtien korjaa-
misesta. (11.12.)

Ahteen suull. ksm. n:o 363 vuokra-alueiden järjestelylain
edellyttämien tarkempien määräysten antamisesta. (11.12.)

Pohjosen suull. ksm. n:o 333 Perhonlaakson terveyskeskuksen
lääkäritilanteesta. (27.11.)

5. MUITA ASIOITA

Hallitus antoi eduskunnalle toukokuussa selonteon tiede-
politiikan tavoitteista ja kehittämisestä lähivuosina. Selonteon
pohjalta käytiin lyhyt keskustelu, jossa kiinnitettiin huomiota mm.
tieteellisen tutkimustoiminnan järjestelyyn sekä tiedehallinnon
kansanvaltaistamiseen.

Kertomusvuoden aikana hallitus sai vastattavakseen kaksi
välikysymystä, joissa molemmissa kosketeltiin hallituksen vero-
politiikkaa. Kommunistien välikysymys huhtikuussa ei saanut
eduskunnassa sanottavaa tukea, vaan luottamuslause hallitukselle
kirjattiin luvuin 100-49.

Huolimatta siitä, että hallitus on eri yhteyksissä ilmoitta-
nut antavansa eduskunnalle esitykset luonnollisten henkilöiden
tuloverouudistuksesta kevään 1974 aikana, esitti kokoomus syys-
istuntokauden loppuvaiheessa välikysymyksen verouudistuksen aika-
taulusta. Tästäkin hallitus selvisi helposti, sillä lopullisessa
äänestyksessä 102 edustajaa oli yksinkertaiseen päiväjärjestykseen
siirtymisen kannalla. Epäluottamuslauseen puolesta äänestivät
lähinnä skdl:n, skyp:n ja smp:n ryhmät, kun taas suurin osa väli-
kysymyksen allekirjoittajista äänesti tyhjää.

Porvarilliset oppositioryhmät osoittivat hämmästyttävää vas-
tuuttomuutta ja lyhytnäköisyyttä esittäessään hallitukselle epä-
luottamuslausetta jopa eräiden lakiesitysten yksityiskohtaisen
käsittelyn kuluessa. Tämä tapahtui usein yksityisten ryhmän jäsen-
ten toimesta ilman asianomaisen eduskuntaryhmän käsittelyä. Halli-
tuksen asemaa eivät nämä perusteettomat yritykset kyenneet horjut-
tamaan.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on vuoden 1973 valtio-

päivien aikana julkisuuteen saattamissaan kannanotoissa kiinnittänyt huomiota mm. seuraaviin kysymyksiin:

- metsätyöntekijöiden työolosuhteisiin ja eläketurvaan
- jälleenrakennusavun myöntämiseen ja parlamenttivaltuuskunnan lähettämiseen VDT:hen
- ns. taloudellisten suojalakien aikaansaamiseen
- verotuksen kokonaisuudistuksen toteuttamiseen
- yritysdemokratian koskevan lakiesityksen valmisteluun
- hallituspuolueiden välisen yhteistoiminnan yleiseen tehostamiseen
- vuoden 1974 tulo- ja menoarvioon sisältyvän määrärahan käytämisestä Työterveyslaitoksen alueyksiköiden perustamiseen Hämeen, Turun ja Porin sekä Kymin työsuojelupiireihin.
- Suomen ja SEV-maiden kahdenkeskisen yhteistyön lisäämiseen
- eduskunnan työskentelytapoja koskevien säännösten tarkistamiseen sekä eduskunnan enemmistön vaikutusmahdollisuuksien tehostamiseen.

6. RYHMÄN SISÄINEN JÄRJESTÄYTYMINEN

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän puheenjohtajana on toiminut vuoden 1973 aikana Paavo Tiilikainen, ensimmäisenä varapuheenjohtajana Meeri Kalavainen ja toisena varapuheenjohtajana Uki Voutilainen. Heidän lisäksi ovat ryhmän toimikuntaan kuuluneet Lyyli Aalto, Matti Ahde, Sinikka Luja-Vepsä, Jorma Rantala, Valdemar Sandelin 12.9.1973 saakka, Jacob Söderman, Väinö Turunen sekä Hämeen läänin maaherraksi siirtyneen Sandelinin jälkeen Antti Halme.

Ryhmän sihteerinä on toiminut oikeustiet. kand. Seppo Nevala. Tiedotussihteerinä ovat toimineet Antti Halme 1.1.-11.9. 1973 Annakati Hartikka 13.9.-30.11.1973 sekä Railo Mäkinen 1.12.1973.

Toimistosihteerinä on vuonna 1973 toiminut Tarja Tuomi ja 1.12.1973 lukien Helena Löyhkö.

Ryhmä on kertomusvuoden aikana kokoontunut 40 kertaa ja ryhmän toimikunta 38 kertaa.

KOULUTUSPOLIITTINEN KANNANOTTO

(Hyväksytty puolueenuevostossa 27.3.1974)

Kannanoton perustelut

SDP:n koulutuspoliittiset tavoitteet

Sosialidemokraattisen puolueen koulutuspoliittisessa ohjelmassa nähdään koulutuksellisen tasa-arvon jatkuva lisääminen opetussisältöjen uudistamisen ohella keskeisimpänä koulutuspolitiikan tavoitteena. Ohjelmassa edellytetään koulutusrakenteen uudistamista siten, että kaikille kansalaisille luodaan mahdollisuus pitkään yleissivistävään opiskeluun, ammatilliseen opiskeluun ja aikuisopiskeluun.

Ohjelma edellyttää ammatillisen koulutuksen järjestettäväksi koko ikäluokalle sekä väylien avaamista alemmantasoisista ammattioppilaitoksista ylemmätasoisiin ja oppimisvaikeuksien voittamisen tehokasta tutkimista.

Taloudellisista ja sosiaalisista syistä johtuvien kehitysviivästymien ja virikeympäristöjen eriarvoisuuden poistamiseksi ohjelmassa esitetään toteutettavaksi yleinen esikoulutus. Erityistä huomiota kiinnitetään koulujärjestelmän vaihdoksen vuoksi vaikeaan asemaan joutuneiden oppilaiden koulutukseen.

Tämänhetkinen koulutuspoliittinen tilanne

Peruskoulun toteuttaminen merkitsee huomattavaa askelta kohti koulutuksellista tasa-arvoisuutta. Yhdeksännen luokan peruskoulu tarjoaa kaikille asuinpaikasta ja vanhempien varallisuudesta riippumatta yhtäläisen pohjakoulutuksen.

Vaikka peruskoulun toteuttaminen merkitseekin koulutusmahdollisuuksien tasoitumista, jää koulutusjärjestelmään edelleen eriarvoisuutta ylläpitäviä tekijöitä.

Koulutuksellinen eriarvoisuus on suurelta osin seurausta kouluikää edeltävien vaiheiden puutteista. Niukasti virikkeitä tarjoava kasvuympäristö ja varhaisvuosina korjaamatta jääneet kehitysesteet vaikeuttavat ja viivästyttävät oppimista. Sen vuoksi jo ennen seitsemän vuoden kouluuntuloikää on pyrittävä varhaiskasvatuksen menetelmin poistamaan oppimisedellytysten eroja ja luomaan hyvä perusta lapsen kehitykselle tasapainoiseksi yksilöksi ja toimivaksi kansalaiseksi. Tälle aikaisemmin laiminlyödyille tehtäväalueelle ovat koulujärjestelmälaki ja vuonna 1973 voimaan tullut laki lasten päivähoidosta osaltaan luoneet kehittämisedellytykset.

Peruskoulun opetussuunnitelma sisältää tällä hetkellä useita rinnakkaisjärjestelmän jäänteitä. Ellei koulutuseroja peruskoulussa voida nykyisestään pienentää ja peruskoulun yläasteen tasoryhmittelyn valikoivaa luonnetta lieventää, jää peruskouluun piirteitä, jotka ylläpitävät eriarvoisuutta koko koulujärjestelmässä.

Nykyisessä koulujärjestelmässä lukio pyrkii voimakkaasti laajenemaan. Vuoden 1973 syksyllä siirtyi lukioon jo lähes 40 % ikäluokasta. Ikäluokkien pienetessä pelkästään nykyiset lukiopaikat riittäisivät 1980-luvun loppupuolella lähes 60 %:lle ikäluokasta.

Lukion kasvusta aiheutuvat ongelmat ilmenevät koulutussajan pidentymisenä, työhöntuloihin kohoamisena ja ammatillisen koulutusjärjestelmän vajaakäyttönä.

Ylioppilaiden määrän lisääntyminen tulee myös merkittävään osaan siitä, etteivät korkeakouluasteiset jatkokoulutuspaikat riitä kuin osalle lukion käyneistä, minkä seurauksena ylioppilaat valtaavat tämän vuosikymmenen lopulla kaikki opistotason ammatillisen koulutuksen aloituspaikat ja osan myös suosituimpien työntekijäasteiden ammattioppilaitosten opiskelupaikoista. Näin peruskoulusta on muodostumassa pohjakoulu vain työntekijäasteiselle ammatilliselle koulutukselle. Näin ollen peruskoulu-uudistuksen periaatteet eivät toteudu, koska peruskoulun jälkeinen koulutus on rakenteeltaan rinnakkaiskoulun vaatimusten mukaan muotoutunut.

Peruskoulun käyneen eteneminen työntekijäasteisen ammattikoulutuksen kautta opistoasteiseen ja edelleen korkeakouluasteiseen ammatilliseen koulutukseen on vaivalloista ja vaatii huomattavasti pitemmän ajan kuin yleissivistävää koulutusta hyväksi käyttäen. Koska opetus saman alan eriasteisissa oppilaitoksissa alkaa ammatillisissa aineissa aina alusta, syntyy opetussuunnitelman päällekkäisyyttä, joka taas lisää ammatillisesta oppilaitoksesta toiseen siirtyvän kokonaiskoulutusaikaa.

Vaikka peruskoulu kohottaa koko ikäluokan yleissivistystä ja tarjoaa mahdollisuudet ammatillisen koulutuksen tason huomattavaan kohottamiseen, ei tätä etua nykyisen ammattikoulutuksen puitteissa pystytä käyttämään täysipainoisesti hyväksi.

Edellä esitetyistä syistä ammatillinen koulutus ei ole kyennyt vastaamaan yhteiskunnan elinkeino- ja tehtävärakenteen voimakkaan muutoksen aiheuttamiin vaatimuksiin. Ellei ammatillisen koulutuksen uudistamista niivelletä kiinteästi peruskoulu-uudistukseen, tulevat ammatillisen koulutuksen ongelmat jatkuvasti syvenemään ja aiheuttamaan vaikeutuvia työvoimapolitiittisia ongelmia. Riittävän korkeatasoisen ammatillisen koulutuksen puute tuotantomme avainsektoreilla hidastaa koko kansantalouden kehitystä.

Käyttöön saatavien taloudellisten ja muiden voimavarojen puitteissa on toteutettava sellaisia uudistuksia, jotka edesauttavat peruskoulu-uudistuksen toimeenpanoa sen kaikilta osilta ja joilla sen periaatteet toteutetaan laajemminkin koko koulutusjärjestelmän puitteissa.

Päivähoitolain puitteissa on välittömästi kiinnitettävä voimakasta huomiota varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Tämä edellyttää päivähoitopaikkojen lisäämistä, päivähoidon hoito- ja kasvatustyön kehittämistä ja päivähoidon henkilökunnan koulutuksen uudistamista.

Koulujärjestelmälain puitteissa on kehitettävä peruskoulun alkuopetusta. Erityisesti sen kehitysviihdyttämiä selvittelevien ja poistavien menetelmien kokeiluja tutkimustoimintaa on tehostettava ja saavutettuja tuloksia on pikaisesti ryhdyttävä soveltamaan käytäntöön.

Näillä toimenpiteillä sekä peruskouluun liittyvällä esikoulukokeilulla tulee luoda pohjaa oppivelvollisuusiän alentamiselle kuuteen vuoteen.

Varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen merkitys koulusäävutuserojen pienentämiseksi on merkittävä, mutta niiden vaikutus on kuitenkin varsin hidaasta ja vaarantuu, ellei koulutusjärjestelmän rakenteellisia vinoutumia kyetä samanaikaisesti korjaamaan.

Yhdeksänvuotisen peruskoulun puitteissa on voimakkaasti kehitettävä oppimisvaikeuksien voittamiseen tähtäävää kasvatusoppia ja oppimistapahtumaa kouluissa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä koulusäävutusten parantamiseen peruskoulun yläasteen alemmilla tasokursseilla. Tällä tavoin on luotava edellytykset tasoryhmittelystä aiheutuvien epäkohtien lieventämiseen. Lukion opetussuunnitelmaa on kehitettävä siten, että se kiinteästi nivoutuu peruskoulun opetussuunnitelmaan. Sitä kehitettäessä tulee nähdä peruskoulun antama pohjakoulutus yhtenäisenä, eikä lukioon tule rakentaa peruskoulun tasokursseille perustuvaa eritasoryhmittelyä.

Peruskoulun periaatteiden toteutuminen edellyttää välttämättä, että sitä seuraava ammatillinen koulutus on rakenteellisesti suunniteltu yhtenäiskoulun pohjalle.

Pääpaino koulutuspolitiikan lähiajan ratkaisussa tulee asettaa ammatillisen koulutuksen uudistukselle ja peruskoulu-uudistuksen loppuunsaattamiselle sekä sen opetussisällön jatkuvalle kehittämiselle.

Työntekijäasteisesta ammattikoulutuksesta tulee tarjota lukion kanssa tasavertaiset jatkomahdollisuudet opistoasteiseen ja sitä kautta korkeakouluasteiseen koulutukseen saakka.

Tällä tavalla voidaan myös korjata peruskoulun eriyttämisratkaisujen aiheuttamia vääristymiä.

Jotta väylien avaaminen olisi mahdollista, tulee ammatilliset opinnot organisoida laaja-alaisiksi opintosuunniksi. Näillä opintosuunnilla tulee työntekijä- ja opistoasteisiin tehtäviin johtavan koulutuksen alkaa yhteisenä. Myöhemmin koulutus eriytyy työntekijä- ja opistoasteiseksi erikoistumiskoulutukseksi. Tämä edellyttää opetussuunnitelmien nopeaa ja perusteellista uudistamista sekä jatko- ja uudelleen koulutusmahdollisuuksien selvittämistä.

Väylien joustava avaaminen aina korkeakouluasteelle saakka vaatii koko ikäluokan koulutustason kohottamista. Tämä voi tapahtua sekä ammatillisen koulutuksen yhteydessä että peruskoulua pidentämällä.

Uudistusten ajoitus

Käytettävissä olevien voimavarojen niukkuus edellyttää suoritettavien uudistusten ajoituksen mahdollisimman tarkoituksenmukaista järjestämistä.

Lasten päivähoitolain ja koulujärjestelmälain puitteissa tapahtuvan varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen kehittäminen on jo käynnissä ja sitä tulee jatkuvasti tehostaa.

Peruskoulun jälkeisen ammatillisen koulutuksen uudistuksen suunnitteluun ja kokeiluun on välittömästi ryhdyttävä. Koska varsinaisen ammattikoulutuksen uudistuksen tulee tapahtua peruskoulun toteutumisen aikataulua seuraten, on tässä vaiheessa välttämätöntä voimavarojen lisäyksen keskittäminen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen.

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen toteutuessa aloitetaan valtakunnallinen siirtyminen kuusivuotiaiden oppivelvollisuuteen.

JULKILAUSUMALUONNOS

Puolueneuvosto toteaa, että äskettäin valmiiksi saatu tulopoliittinen kokonaisratkaisu muodostaa näissä oloissa parhaan käytettävissä olevan pohjan palkansaajien, eläkeläisten ja muiden vähävaraisten elintason turvaamiselle. Ratkaisun yhteydessä toteutetut tasarvoisuutta lisäävät uudistukset verojen alentamiseksi ja lapsiperheiden ja eläkeläisten aseman parantamiseksi edistävät sosiaalidemokraattien asettamientavoitteiden saavuttamista.

Puolueneuvosto edellyttää, että pitävällä säännöstelyllä ja tehokkaalla hintapolitiikalla hillitään hinnankorotuksia ja ryhdytään toimenpiteisiin asumiskustannusten alentamiseksi. Puolueneuvosto tuomitsee kommunistien toimeenpanemat ammattiyhdistysliikettä vastaan nostetut lakot ja ammattiyhdistysliikkeen rivien hajoittamisen. Puolueneuvosto katsoo, että erityisesti tässä erittäin vakavassa taloudellisessa tilanteessa on vastuutonta heikentää ammattiyhdistysliikkeen voimaa puoluepoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi järjestetyillä lakoilla. Puolueneuvosto antaa täyden tukensa ayliikkeen sosialidemokraattien taistelulle suurten palkansaajaryhmien elinehtojen puolesta.

Hallituspolitiikassa on onnistuttu saamaan keskustaryhmien kanssa aikaan riittävä määrä yksimielisyyttä, jotta hallitusyhteistyö on voinut jatkua jo puolitoista vuotta. Äärimmäisen oikeiston ja vasemmiston yhä avoimemmin yhteiset hyökkäykset hallitusta vastaan mm. toistuvien välikysymysten avulla eivät ole kyenneet hallitusta horjuttamaan. Hallitus on selvittänyt monia vaikeita ongelmia, viimeksi osaltaan tulopoliittisen kokonaisratkaisun.

Hallituksella on edessään vaativia tehtäviä. Niistä suurimman ongelman muodostaa vakava taloudellinen tilanne. Sosialidemokraatit ovat valmiita kantamaan osansa vastuusta vaikeimpienkin kysymysten käsittelyssä. Puolueneuvosto edellyttää, että myös muut hallitusosapuolet tajuavat tilanteen vakavuuden ja lopettavat eduskunnassa ja tiedotusvälineissä vastuuttoman pikkupolitikoinnin, joka saat-
taa vaarantaa tärkeiden asioiden hoitamista ja hallitusyhteistyötä.

Hallituksen on suunnattava päähuomionsa ajankohtaisiin talouspoliittisiin kysymyksiin ja pyrittävä niissä tuloksiin, jotka luovat edellytyksiä kansantaloutemme ydinongelmien ratkaisuille myös pitkäjänteisellä tähtäyksellä. Sitä varten hallituksen on tehokkaasti käytettävä suojalakeja ja hankittava riittävät lisäkeinot suhdanne-

vaihteluiden tasoittamiseksi ja inflaation hillitsemiseksi. On pyrittävä siihen, että pääoma- ja metsätulojen kasvun inflatoriset vaikutukset voidaan torjua.

Tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä aloitettua verolainsäädännön uudistamista on jatkettava korjaamalla elinkeinotuloverolaissa olevat epäkohdat ja saattamalla kaikki pääoma- ja metsätulot verotuksen piiriin.

Vaihtotaseen ja työllisyyden ongelmien pysyviä ratkaisuja etsittäessä on laajennettava ja monipuolistettava valtion omaa yritystoimintaa sekä saatettava se paremmin demokraattisen päätöksenteon ulottuville. Energiatuotannossa on kiireellisesti vahvistettava julkisen vallan mahdollisuuksia pitää huolta siitä, etteivät kansainvälistä alkuperää olevat kriisit tule maahamme yksityisen voitontavoittelun vauhdittamana.

Hallituksen ja eduskunnan on pikaisesti korjattava maapolitiikan epäkohdat. Uudistuksessa on lähdettävä siitä, että satojen tuhansien asunnontarvitsijain edut kulkevat parin tuhannen maanomistajan etujen edellä. Valmisteilla olevat lakiesitykset on saatettava nopeasti eduskunnan käsittelyyn ja uudistusta on jatkettava, kunnes on taattu kansalaisten mahdollisuus huokeisiin asuntoihin ja turvalliseen ja viihtyisään asuinympäristöön.

PÖYTÄKIRJA Suomen Sosialidemokraattinen Puolue - Finlands Socialdemokratiska Parti r.p:n puolueuuvoston aluepoliittisia kysymyksiä käsittelevästä kokouksesta, joka pidettiin Helsingin työväentalon juhlasalissa maanantaina 13. päivänä toukokuuta 1974 alkaen kello 10.00.

Kokouksessa oli läsnä 58 puolueuuvoston jäsentä.

Puhetta kokouksessa johtivat Johannes Koikkalainen, Ilmo Paananen ja Heikki Helminen. Kokouksen sihteereinä toimivat Pentti Laakkonen ja Martti Åberg.

Kokouksen avaus

Kokouksen avasi seuraavin sanoin puolueuuvoston puheenjohtaja

Johannes Koikkalainen: Hyvät puoluetoverit! Sosialidemokraattien voimakkaasti ajamaan, tasa-arvoisuutta lisäämään pyrkivään politiikkaan kuuluu olennaisesti eriarvoisuutta synnyttävien tekijäin juuriin menevä uudistustyö. Eräs eriarvoisuutta synnyttävä rakenteellinen tekijä liittyy maantieteelliseen aluepolitiikkaan yhteiskunnassamme. Puolueuuvosto on nyt kutsuttu koolle käsittelemään sosialidemokraattista aluepolitiikkaa. Meitä sosialidemokraatteja on moitittu maaseutuvihamielisyydestä, väitetty meidän suhtautuvan kylmäkiskoisesti kehitysalueisiin ja unohtaneen niiden alueiden ihmisten hoidot ja vaikeudet. Kuitenkin sosialidemokraattien ohjelmaan ja pyrkimyksiin on aina kuulunut yhteiskunnan tasapainoinen ja kokonaisvaltainen kehittäminen. Vastustajiemme taholta on jo ehditty irvailla koko aluepolitiikan termiäkin. On tietenkin yhäentekevää, millä nimellä asioita kutsumme, mutta toisaalta koska kehitysaluekeskustelumme on ollut niin voimakkaasti tunneperäistä, filosofoivaa ja propagandististakin, lienee parasta liittää keskusteluun mukaan sellainen käsite, jonka me sosialidemokraatit

voimme perustella ja määritellä johdonmukaisesti. Runosuomet ja ruuhkasuomet ovat hyviä ilmaisuja, mutta epäoleellisia yhteiskunnallisen keskustelun käsitteinä.

Vaikka puolueuuvosto on nyt tänään kutsuttu koolle erittäin sinnikkäästi paneutumaan kotimaisiin ongelmiin ja aluepolitiikkaan, on kuitenkin syytä huomioida muutamia ulkomaisen politiikan tapah-
tumia.

Maailmanpolitiikassa on dramaattisten tapahtumien valokeila viime aikoina suuntautunut voimakkaasti Eurooppaan monien vuosien rauhallisen ja turvallisuutta lisäävän kehityksen jälkeen. Uudistusten kymi on paisunut ja tapahtumat ja ilmiöt herättävät levottomuutta. Me suomalaiset sosialidemokraatit olemme olleet voimakkaasti tukemassa ja ymmärtämässä SPD:n puheenjohtajan Willy Brandtin Länsi-Saksassa rohkeasti toteuttamaa uutta ulkopoliittikkaa. Idänsuhteiden paranemisen myötä leutoontui koko Euroopan poliittinen ilmasto. Willy Brandt oli suurten mittojen eurooppalainen valtiomies, jonka eroaminen virastaan ja sen mukana myös hänen poliittisen vaikutuksensa väheneminen herättää meissä suomalaisissa pettymystä ja hämmennystä Suomen ulkopoliittisille pyrkimyksille olla myötävaikuttamassa Euroopan turvallisuusjärjestelmän paranemiseen. Willy Brandt oli myönteinen henkilö. Rakentuihin Brandtin ulkopoliittinen realismi samanlaisille näkemyksille kuin omakin ulkopoliittikkamme. Me suomalaiset sosialidemokraatit toivomme, että Länsi-Saksan politiikassa Brandtin eronkin jälkeen ei tapahtuisi mitään sellaisia muutoksia, jotka vaikuttaisivat jännitystä lisäävästi. Edistyksen askeleet ovat usein pieniä ja varovaisia ja ne saatetaan helpostikin pyörtää taaksepäin.

Inflaatio laukkaa nyt maailmalla. Ainakin kahdessa maassa, Kanadassa ja Islannissa, ovat jo hallitukset kaatuneet lähinnä inflaation aiheuttamiin taloudellisiin vaikeuksiin. Tanskassa ja Italiassa hallitukset ovat joutuneet toteuttamaan taloudellisia suojatoimenpiteitä, tuontirajoituksia ja verotuksen lisäämistä, jotka eivät suin-

kaan kuulu EEC-henkeen ja -tavoitteisiin. Maailmassa ollaan kasvavien taloudellisten vaikeuksien edessä. Epäilemättä Kanada, Islanti ja Tanska eivät tule jäämään ainoiksi maiksi, joissa inflaation ja tulevien taloudellisesti epäsuotuisten aikojen seuraukset ovat nähtävissä hallitusvaikeuksina ja poliittisesti sekavina aikoina.

Taloudellisesti epävarmoina aikoina kansalaiset ovat olleet alttiita vetäytymään vasemmistosta ja keskustasta. Tänään poliittiset ääriliikkeet niin vasemmalla kuin oikealla varsinkin ja erityisesti oikealla fasismin liepeillä ovat voimistuneet. Pelko ja turvattomuus ovat olleet ajamassa tilanteeseen, jossa demokratia ei ole ollut suosiossa, vaan on herkemmin uskottu koviin otteisiin ja autoritaarisiin johtajiin. Näissä poliittisissa aatevirtauksissa ovat sosialidemokraattien kaltaiset maltilliset, kansanvaltaiset ja suvaitsevaiset liikkeet olleet niitä, jotka helpommin on suistettu väkivallan alle. Koska meillä nykyisenä teollisen, porvarillisdemokraattisen kansallisvallan aikakautena on aivan lähimenneisyydessä kauhistuttavia esimerkkejä siitä, miten 30-luvun yleismaailmallinen pulakausi ja fasismin aika johtivat maailman mittaamattomiin kärsimyksiin, ei mielestäni ole turhaa hätävarjelun liioittelua kehottaa kaikkia kansanvaltaisia voimia olemaan varuillaan. Näinä päivinä me seuraamme toiveikkain mielin Ranskan presidentinvaleja. Vasemmiston ehdokas on nyt paremmassa asemassa kuin koskaan, ja se, että suurin osa vasemmistoa on voinut yhtyä yhteisen ehdokkaan taakse, on ilahduttava merkki työväenpoliittisista yhteistyömahdollisuuksista. Viimeinen ratkaiseva koitos on edessä. Aikaisempien kokemusten valossa tuntuisi kuitenkin uskottavalta, että hajanainen ja yhteiskunnallisesti heikosti tiedostava porvaristo sittenkin suuren haasteen edessä kykenee keräämään puuttuvia prosentteja aristokraattisen ehdokkaansa taakse. Jos Ranskassa nousisi valtaan sosialisti, niin se merkitsisi Euroopan poliittisilla kasvoilla todella uudenlaista edistyksellistä ilmettä.

Etelä-Euroopan tilanteessa on tapahtunut sen sijaan hämmästyttävä poliittinen muutos: ilman vaaleja, ilman väkivaltaa, armeijan ja sen alemman upseeriston tukeman vallankaappauksen turvin, johtajanaan Antonia de Spínola, on Portugalin kansa lähes 50 vuoden korpivaelluksen jälkeen saanut vapauden: fasismi on kukistettu ja diktatuuri syösty vallasta, poliittiset vangit vapautettu, maanpakolaiset ovat päässeet kotiin, pahamaineinen salainen poliisi on lakkautettu, lehtiä ei enää sensuroida, kirjakauppojen ikkunat ja televisio-ohjelmat ovat tyystin muuttuneet. Vapunpäivän punaisten neilikkojen jälkeen alkaa kuitenkin arki. On suorastaan vaikea käsittää, miten kahden miespolven jättämä aukko poliittisessa järjestötoiminnassa ja ammattiyhdistysliikkeessä täytetään, miten polkaistaan tyhjistä ilman perinteitä ja kokemuksia toimiva ja kansanvaltainen järjestelmä. Eikä tämäkään riitä! Miten luodaan uusi hallintokoneisto, mikä pystyy toteuttamaan kansan toiveet, ja miten se tulee onnistumaan? Riemumielin maailman edistykselliset voimat haluavat auttaa ja osallistua siihen, missä apua tarvitaan ja pyydetään.

Portugalin työläisten ansiotasoa on Euroopan alhaisin ja maa on maanosamme takapajuisin. Mitään jättiläisharppauksia tuskin voidaan odottaa. Kuitenkin uskon, että viimeisen siirtomaavallan häpeällisyyden poistuminen Euroopan kartalta on yksi toive, joka meillä ulkopuolisilla on, semminkin kun hyödytön sotiminen Afrikassa on vienyt lähes puolet Portugalin kansan budjetista.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue puolue toimikuntansa kautta on päättänyt tukea Portugalin sosialistipuoluetta toimeenpanemalla rahankeräyksen. Järjestöväeltä ja puolueen uskollisilta kannattajilta on ennenkin kysytty taloudellista uhrimielä. Tällä kertaa tarvitaan suomalaisen työmiehen kättä avunantoon kaukaisen eteläisen Euroopan poliittisen taipaleensa alussa seisovalle veljespuolueelle. Sen käden me haluamme ojentaa. Kehotan sosialidemokraatteja kaikin voimin avustamaan SDP-tukikampanjaa Portugalille. Tämä sitäkin suu-

remmallalla syyllä, koska aivan ilmeistä on, että veljespuolueemme on astunut maassaan poliittisen ja yhteiskunnallisen toiminnan johtoon. Olisi kuitenkin sinisilmäistä luulla, että demokratian vastaiset voimat eivät parhaillaan koko voimallaan valmistaudu vastaiskuun. Tämänkin todennäköisen mahdollisuuden vuoksi meidän niin kuin muidenkin veljespuolueiden tulee antaa nopeasti tukea Portugalin tovereille, jotta he voisivat tehokkaasti toimia ajatustemme puolesta.

Elämme mielenkiintoista ja muutokselle altista kansainvälistä aikaa, joka on puolueellemmekin haaste valppauteen. Ennen kaikkea meidän tulee edelleenkin tehokkaasti työskennellä sosialidemokraattisen puolueen omaksuman ulkopoliittikan viemiseksi eteenpäin ja kehittämiseksi. Se neuvonpito ja keskustelu, joka hiljan maassamme käytiin pohjoismaisten veljespuolueiden edustajien kanssa, osoitti vanhan yhteisymmärryksen olemassa olon läntisten naapureittemme työväenliikkeen ja puolueitten välillä. Tätä yhteistyötä tulee jatkaa ja tiivistää. Samoin sosialidemokraattisen puolueen tulee edelleen kehittää ja voimistaa niitä myönteisiä suhteita itäisen naapurimme Neuvostoliiton kanssa, jotka kymmenisen vuotta sitten solmittiin NKP:n ja SDP:n välillä. Maamme edun ja sen rauhantahtoisen ulkopoliittikan mukaista on juuri tämän kaltaisen hedelmällisen yhteistoiminnan kehittäminen ja lujittaminen.

Hyvät toverit! Avaukseni ajatukset ovat liikkuneet etupäässä Suomen ulkopuolella. Olen kuitenkin tehnyt näin harkitusti. Tämän kokouksen aikana teille esitetään monta asiantuntevaa puheenvuoroa puolue neuvoston kokouksen varsinaisesta aiheesta: aluepolitiikasta. Olen avauspuheenvuorossani kuitenkin halunnut muistuttaa kokousedustajia siitä, että omat kotoiset asiamme ovat paljolti riippuvaisia myös yleismaailmallisesta tilanteesta.

Hyvät toverit! Toivon hyvää kokousta!

Katson kokouksen avatuksi.

Kokouksen avaus vahvistettiin.

Puhetta jäi johtamaan Johannes Koikkalainen.

Nimenhuuto

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana asiana on esityslistan asia 2. Nimenhuuto. Sihteeri!

Martti Å b e r g : Pyydän kokousedustajia kuuluvasti mainitsemaan paikalla olonsa, kun nimi huudetaan.

Tämän jälkeen Martti Åbergtoimitti nimenhuudon.

P u h e e n j o h t a j a : Nimenhuuto on suoritettu. (Luettelo kokouksen osanottajista pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 1.)

Merkittiin.

Laillisuuden toteaminen

P u h e e n j o h t a j a : Todetaan kokouksen laillisuus. Annan sihteerille puheenvuoron.

Martti Å b e r g : Puolueen sääntöjen 23 §:n mukaan "Puoluekokousten välisinä aikoina on puolueen ylimmän päätäntävällän haltijana puolueeneuvosto.

Puolueeneuvoston varsinainen kokous pidetään joka vuosi, lähinnä vuoden alkupuoliskolla. Kokouspaikasta ja -ajasta päättää puolue-toimikunta.

Puolueeneuvoston ylimääräinen kokous on pidettävä, jos vähintään 1/3 puolueeneuvoston varsinaisista jäsenistä sitä erityisesti ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii tai jos puoluetoimikunta katsoo sen tarpeelliseksi.

Puolueeneuvoston kokouksen kutsuu koolle puoluetoimikunta. Kokouuskutsu lähetetään piirijärjestöille kirjallisena."

Tätä puolueeneuvoston kokousta varten on lähetetty seuraava kutsu, joka on jaettu pöydille ja joka kuuluu seuraavasti:

"Kutsu Puolueeneuvoston kokoukseen

Sosialidemokraattisen Puolueen Puolueeneuvosto kutsutaan aluepoliittisia kysymyksiä käsittelevään kokoukseen, joka pidetään Helsingin Työväentalon juhlasalissa maanantaina 13. päivänä toukokuuta 1974 alkaen kello 10.00.

Kokouksessa käytettävä aineisto toimitetaan osanottajille eri lähetyksenä.

Helsingissä 18. päivänä huhtikuuta 1974.

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen

Puoluetoimikunta

Rafael Paasio

Kalevi Sorsa"

Sääntöjen 20 §:n mukaan "Puhe- ja esitysoikeus puolueeneuvoston kokouksessa on puoluetoimikunnan jäsenillä, puolueen tilintarkastajan puheenjohtajalla, sosialidemokraattisten naisten ja sosialidemokraattisen nuorison keskusjärjestöjen edustajilla sekä puolueen eduskuntaryhmän edustajalla."

Sääntöjen 27 §:n mukaan "Läsnäolo- ja puheoikeus puolueeneuvoston kokouksessa on puolueeseen kuuluvilla valtioneuvoston jäsenillä, puolueen eduskuntaryhmän valtuutetuilla edustajilla, puoluetoimistoa edustavilla valtuutetuilla toimitsijoilla, piiritoimikuntien edustajilla, piirisihteereillä ja puoluelehtien valtuutetuilla edustajilla sekä läsnäolo-oikeus henkilöillä, joille puolueeneuvoston puheenjohtaja ennen kokousta toimitetun kirjallisen pyynnön perusteella sellaisen oikeuden myöntää."

P u h e e n j o h t a j a : Nimenhuudossa todettiin, että 58 puolueeneuvoston jäsentä oli nimenhuudon aikana paikalla. Säännöistä kävi selville, että puolueeneuvoston kokous on koolle kutsuttu sääntöjen edellyttämällä tavalla. Voidaanko hyväksyä puolueeneuvoston ko-

kouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus?

Kokous todettiin laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. (Kokouskutsu pöytäkirjan liitteenä, liite n:o 2.)

Työjärjestyksen 3. kohta oli loppuun käsitelty.

Kokouksen järjestäytyminen

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana on 4. kohta: Kokouksen järjestäytyminen.

Sihteerien valinta

P u h e e n j o h t a j a : Ensinnä valitaan kaksi sihteerinä. Puoluetoimikunta esittää, että sihteereiksi valittaisiin Martti Åberg ja Pentti Laakkonen.

Muita esityksiä ei tehty.

Puoluetoimikunnan esitys sihteereiksi hyväksyttiin.

Pöytäkirjan tarkistajien valinta

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavaksi valitaan kaksi pöytäkirjan tarkistajaa. Puoluetoimikunta esittää, että pöytäkirjan tarkistajiksi valittaisiin Sirkka Vuorela ja Ossi Palenius. Ovat paikalla molemmat! Ehdotus hyväksyttäneen.

Puoluetoimikunnan esitys pöytäkirjan tarkistajiksi hyväksyttiin keskustelutta.

Ääntenlaskijain valinta

P u h e e n j o h t a j a : Kohta 3. Valitaan kolme ääntenlaskijaa. Puoluetoimikunta esittää, että ääntenlaskijoiksi valittaisiin Vilho Hiltunen, Mikko Rönnholm ja Osmo Kaartinen.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Eino H a a p a n e n (Uusimaa): Toveri puheenjohtaja! Esi-

tän Vilho Hiltusen tilalle Erkki Jämsén'in.

P u h e e n j o h t a j a : Ja on myös perusteet olemassa! On esitetty, että Vilho Hiltusen tilalle valittaisiin Erkki Jämsén. Tällä muutoksella voitaneen hyväksyä.

Ääntenlaskijoiksi olivat tuleet valituiksi Erkki Jämsén, Mikko Rönnholm ja Osmo Kaartinen.

Menettelytapavaliokunnan jäsenten valinta

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana valitaan menettelytapavaliokunnan jäsenet. Puoluetoimikunta esittää menettelytapavaliokuntaan seuraavat:

Kalervo Aattela, puheenjohtaja, Etelä-Häme; Veikko Aalto, Helsinki; Sven-Erik Järvinen, Uusimaa; Reijo Salo, Satakunta; Pentti Lahti, Varsinais-Suomi; Pekka Peltonen, Pohjois-Häme; Kalevi Pärnänen, Kymi; Eero Raunio, Mikkeli; Eero Leskinen, Kuopio; Pekka Soininen, Pohjois-Karjala; Veikko Halonen, Keski-Suomi; Lauri Mäkynen, Vaasa; Lauri Vierimaa, Oulu; Heino Uksila, Lappi; Marianne Laxén, Ruotsalainen Työväenliitto; Rafael Paasio, puoluetoimikunta; Kalevi Sorsa, puoluetoimikunta; Matti Louekoski, asiantuntija; Risto Tienari, asiantuntija; Aimo Kairamo, sihteeri.

Puheenvuoron saatuaan lausui

Eino H a a p a n e n (Uusimaa): Perusteena muutos: Sven-Erik Järvinen ei ole paikalla ja esitän tilalle Vilho Hiltusen.

Matti V ä i s ä n e n (Oulu): Lauri Vierimaan tilalle Artturi Okkonen!

Muita esityksiä ei tehty.

P u h e e n j o h t a j a : Keskustelun aikana on esitetty, että Sven-Erik Järvisen tilalle olisi valittava Vilho Hiltunen ja Lauri Vierimaan tilalle Artturi Okkonen.

Näillä muutoksilla hyväksytään menettelytapavaliokunnan kokoonpano. Puheenjohtajaksi tuli siis Kalervo Aattela.

Menettelytapavaliokunnan jäsenet olivat tulleet valituiksi puoluetuimikunnan esityksen mukaisesti muuten, paitsi Sven-Erik Järvisen tilalle Vilho Hiltunen ja Lauri Vierimaan tilalle Artturi Okkonen.

Työjärjestyksen 4. kohta oli loppuun käsitelty.

Esityslista

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana asiana on esityslistan hyväksyminen. Puolueneuvoston jäsenille on jaettu esityslista. Voidaanko se hyväksyä puoluetuimikunnan ehdottamassa muodossa?

Keskustelua ei syntynyt.

P u h e e n j o h t a j a : Hyväksytään!

Kokoukselle hyväksyttiin seuraavan sisältöinen esityslista:

- "1 Kokouksen avaus
- 2 Nimenhuuto
- 3 Kokouksen laillisuuden toteaminen
- 4 Kokouksen järjestäytyminen
 - valitaan kaksi sihteeriä
 - valitaan kaksi pöytäkirjan tarkistajaa
 - valitaan kolme ääntenlaskijaa
 - valitaan menettelytapavaliokunta
- 5 Esityslistan hyväksyminen
- 6 Kehitysaluelainsäädäntö ja hallituksen aluepolitiikka
(Matti Louekoski)
- 7 Aluepolitiikka talouspoliittiselta kannalta
(Pekka Korpinen)
- 8 Piirien aluepoliittiset kannanotot

9 Keskustelu ja julkilausumat

10 Muut esille tulevat asiat

11 Kokouksen päättäminen"

Työjärjestyksen 5. kohta oli loppuun käsitelty.

Kehitysaluelainsäädäntö ja hallituksen aluepolitiikka

P u h e e n j o h t a j a : Kohta 6. Kehitysaluelainsäädäntö ja hallituksen aluepolitiikka. Pyydän luovuttaa puheenvuoron toveri ministeri Louekoskelle.

Oikeusministeri Matti L o u e k o s k i : Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Aluepolitiikkaa on maassamme harjoitettu kehitysaluepolitiikan puitteissa jo miltei kymmenen vuotta. Aluepolitiikaksi on ymmärretty ne valtiovallan pyrkimykset, joilla on haluttu vaikuttaa koko maan alueelliseen kehitykseen. Kehitysaluepolitiikka on puolestaan sen kaltaista aluepolitiikkaa, joka kohdistuu vain määrättyyn osaan maata, kehitysalueiksi rajattuihin alueisiin, jotka koetaan kehityksessään jälkeen jääneiksi sekä kehitysedellytyksissään muuta maata huonommiksi alueiksi.

Kehitysaluepolitiikan toimenpiteiden valmistelu alkoi jo 60-luvun alkupuolella. Kehitysaluepoliittiset toimenpiteet saatettiin voimaan ja kehitysalueet rajattiin vuonna 1966 ensimmäisiä kehitysaluelakeja säädettäessä. Toimenpiteet käsittivät pääasiassa yritystoimintaan kehitysalueilla suunnattuja verohelpotuksia sekä erityistukea, jota myönnettiin yritysten kehitysalueluotoiksi hyväksyttyihin lainoihin korkotukena. Tällöin perustettiin myös kehitysalueiden neuvottelukunta, jonka tuli seurata ja arvioida alueellista kehitystä, tehdä ehdotuksia toimenpiteistä, joilla vaikutettaisiin kehitysalueiden jälkeenjääneisyyteen sekä edellytettiin, että se valmistelsi viisivuotiseksi säädettyjen kehitysaluelakien uudistamisen. Tällä hetkellä ovat voimassa vuosiksi 1970 - 1975 säädetyt toiset kehitys-

aluelait. Ne ovat pääpiirteissään saman kaltaiset kuin ensimmäisetkin.

Kehitysaluelakien voimassa ollessa on toteutettu myös muita kehitysaluepoliittisia toimenpiteitä: on perustettu Kehitysaluerahasto Osakeyhtiö, joka on kehitysalueella toimiva erityisluottolaitos, on toteutettu kuljetustukijärjestelmä, on neljä teollisuuskyllää toteutumassa ja periaatepäätös neljän muun perustamisesta on tehty, on alettu myöntää korkotukea myös matkailuun sekä kuntien teollisuushalli-investointeihin, on toteutettu työvoimapoliittinen rahoitusjärjestelmä, peruskoulu-uudistus on aloitettu kehitysalueilla jnp. Luetteleman kehitysaluepoliittiset toimenpiteet muodostavat varsin epäyhtenäisen kokonaisuuden. Tämän vuoksi jää lähinnä arvailujen varaan, saadaanko uhratuilla kustannuksilla paras mahdollinen tulos. Todellisten tulosten seurantajärjestelmäkin on vielä puutteellinen.

Kehitysaluepolitiikka on ollut enemmän pyrkimysluonteista kuin määrätietoisesti tavoitehakuista toimintaa: on pyritty tasapainottamaan alueellista teollisuus- ja muuta työpaikkakehitystä parantamalla tukipolitiikan avulla kehitysalueiden tuotantorakennetta.

Yleisesti voitaneen kuitenkin todeta, etteivät kehitysaluepolitiikan vaikutukset ole olleet riittäviä. Viimeaikaisen kehityksen perusteella voitaneen kuitenkin esittää jopa kehitysalueiden I vyöhykettä koskevana arviona, että taloudellinen tilanne on muuttunut ja esimerkiksi teollistumisessa on osoitettavissa suuriakin edistysaskeleita. Tämä muutos on ilmeisesti seurausta yleisestä asennoitumisen muuttumisesta toisaalta kehitysalueilla ja toisaalta yrittäjäkunnan piirissä. Toinen muutoksen syy on epäilemättä teollistuneiden alueiden työvoimapula, joka on pakottanut työnantajat hakemaan yrityksilleen sijaintipaikkoja kehitysalueiden työttömien asuinsijoilta. Kolmantena tekijänä kehityskulun muutokseen ovat kehitysaluelait ja yleensäkin hallituksen harjoittama aluepolitiikka. Näiden teki-

jöiden yhteisvaikutuksesta johtuu, että esimerkiksi Pohjois-Karjalan on todettu parin viime vuoden aikana eläneen sodanjälkeisen ajan voimakkainta teollisen kasvun kautta. Tänä ajankohtana kasvua on vielä suosinut voimakas noususuhdanne, jonka vaikutus kasvun vauhtiin on myös ollut huomattava.

Samaan aikaan kun kehitysalueiden yritystoiminnan tukea on lisätty ja keskustelu alueellisesta tasa-arvosta on kiihtynyt, ovat myös maan eteläiset alueet oikeutetusti nostaneet esiin vaatimuksia täällä olevien taloudellisten ja muiden vaikeuksien ratkaisemiseksi sekä pyytäneet tähän valtiovallan entistäkin voimakkaampaa panosta yhtä hyvin rahaa kuin lainsäädäntöäkin. Kehitysaluepolitiikan vastapainoksi on haluttu esittää avarampaa näkökulmaa. Kehitysalueongelmien rinnalle on nostettu koko valtakuntaa koskevat eriarvoisuuskysymykset. Kehitysaluepolitiikan rajoittuneisuus on haluttu korvata alueellisella kehittämispolitiikalla, joka suo mahdollisuudet tarkastella alueellisia ongelmia sekä kehittyneen että kehittymättömän alueen näkökulmasta. Tämä tarkastelutapa antaakin aluepolitiikassa parhaan mahdollisuuden nähdä ongelmien syy- ja seurausyhteydet.

Aluepolitiikan tarkastelukulman avautuminen on myös poistanut mahdollisuudet peittää yhteiskunnan yleinen taloudellinen, koulutuksellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus kehitysaluepoliittisten vaatimusten verholla. Teollistuneiden alueiden sisällä vallitseva eriarvoisuus on samoista perussyistä johtuvaa kuin kehitysalueidenkin sisäinen eriarvoisuus ja eriarvoisuus eri alueiden välillä. Eri alueiden väliset kehityserot eivät saa vähentää hitustakaan niiden ratkaisujen tärkeyttä, joita on tehtävä teollistuneiden alueiden vähävaraisen kansanosan hyväksi.

Se seikka, että kehitysalueiden väestön toimeentulomahdollisuudet ovat yleisesti ottaen heikommät kuin Etelä-Suomen teollisuusseudulla asuvien, on riittävä peruste kehitysaluetuen jakamiselle ja kehitysalueita koskevalle erityislainsäädännölle. Tämä peruste ei kui-

tenkaan milloin tavalla ole ristiriidassa niiden taloudelliseen tukeen liittyvien tarpeiden kanssa, joita teollisuusalueen pienituloiset palkkatyöntekijät ja pienviljelijät omien olosuhteidensa korjaamiseksi esittävät. Päinvastoin vähävaraisen kansanosan edut ovat asuinpaikasta riippumatta yhteisiä ja parhaiten ajettavissa eteenpäin mm. sellaisen aluepolitiikan avulla, joka ei sulje toimenpiteiden ulkopuolelle mitään osaa maasta. Jos kehitysalueella suhteellisesti ottaen asuu vähävaraista väkeä enemmän kuin teollisuusalueella, on toisaalta todettava teollisuusalueiden vähävaraisen väestön olevan lukumäärältään suurempi. Tämä seikka esimerkiksi on SDP:n kannalta aivan keskeinen. Pelkät lukumääräsuhteet eivät kuitenkaan voi olla oikeudenmukaisen aluepolitiikan peruste, vaan tämä peruste on löydettävissä heikosta ja alistetusta taloudellisesta asemasta.

Usein väitetään, että teollistuneet alueet riistävät kehitysalueita, ja väitteeseen on vastattu: teollisuusalueiden palkkatyöväki maksaa kehitysalueiden tukipolitiikan kustannukset tulonsiirtona teollisuustyöväeltä viljelijöille. Kumpikin väite on puolittuus. Teollisuustyöväki ja muut pienituloiset palkansaajat eivät maksa vain kehitysalueiden tukipolitiikasta leijonanosaa, vaan he yleensä verotuksen epäoikeudenmukaisuuden vuoksi maksavat itsensä kipeiksi yhteiskunnallisten uudistusten toteuttamisesta. He maksavat uudistuksista yhtä kohtuuttomasti niin kehittyneillä alueilla kuin kehitysalueilla. Esille ottamani kärjekkäät väitteet ja puolittuudet ovat kuitenkin kansaanmeneviä ja propagandisesti helppokäyttöisiä. Niiden käytössä on juuri niiden valheellisuuden takia suuri vaara. Niiden avulla voidaan yrittää yllyttää toisen alueen vähävarainen väestö toisen alueen vähävaraista vastaan - riistetty riistettyä vastaan, sosialidemokraatti sosialidemokraattia vastaan. Tämän vuoksi on selvästi todettava, että alue ei riistä aluetta, vaan etuoikeutettu ihminen riistää köyhää ihmistä.

Tämän kokouksen tärkeimpiä tavoitteita mielestäni on sociali-

demokraattisen aluepoliittisen ajattelun selkeyttäminen niin, etteivät porvareiden viljelemät puolittuudet - osittain jo iskulauseiksi muotoutuneet hokemat - johda meitä harhaan. SDP:n aluepoliittinen linja lähtee yhtenäisestä tasa-arvotavoitteesta. Rikkaan ja köyhän Suomen raja ei kulje vain kehitysaluerajaa pitkin, vaan eri yhteiskuntaluokkien välissä. Varakkaiden ja köyhien ihmisten välinen raja ei kulje teollisuustyöväen ja viljelijöiden välistä, vaan tämä raja erottaa suurtilalliset ja muut kapitalistit toiselle ja teollisuustyöväen, palveluelinkeinojen pienituloiset, pienviljelijät, metsurit ja muut pieneläjät toiselle puolelle. Nämä tosiasiat ovat eräitä perusteita, joiden pohjalta SDP:n tulee aluepolitiikkansa valtakunnalliset tavoitteet määritellä. Toveri Pentti Holappa on tiivistänyt tämän viime lauantaina kolumnissaan toteamalla, että "työväenpuolueiden ohjelma toteutuu joko koko maassa tai se ei toteudu ollenkaan".

Kun hyväksytään aluepolitiikan perusedellytykseksi se, että koko valtakuntaa on voitava tarkastella yhtenä kokonaisuutena, joudutaan johdonmukaisena seurauksena tästä kartoittamaan samat ongelma-alueet, joilla Paasion työväenhallitus laajan aluepoliittisen uudistuksen aloitti. On selvitettävä kuitenkin:

1. Kuinka kehitysaluelainsäädännössä havaitut puutteet olisi korjattava, kun otetaan huomioon vyöhykerajoista aiheutuvat haitat kehitysalueiden ulkopuolelle jääneille kunnille, kasvukeskuspolitiikan vaatimukset ja kehitysalueiden taloudellisen tuen sopeuttaminen yleiseen talous- ja teollisuuspolitiikkaan. En mene tähän asiaan sen pitemmälle, koska kuulette tästä toveri Korpisen erillisen alustuksen.

2. Kuinka yritysten sijoittumista voitaisiin aluepoliittiset teollistamistarpeet ja työllisyysvaikutukset huomioon ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla ohjata.

3. Kuinka julkisen hallinnon organisaatiota ja päätösvallan käyttöä voitaisiin kehittää alueelliset tarpeet huomioon ottaen (välipor-taan hallintouudistus, kuntauudistus, hajasijoitus) ja niin, ettei